

MEMOQ.1

DEELRAPPORT 5

CONTEXTVARIABLEN

Meten en Monitoren van de Kwaliteit in de Kinderopvang
van baby's en peuters: de wetenschappelijke éénmeting.

COLOFON

MeMoQ.1 (Meten en Monitoren van de Kwaliteit in de Kinderopvang van baby's en peuters: de wetenschappelijke éénmeting) is een gezamenlijk onderzoeksproject van de Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek van de Universiteit Gent en van het Expertisecentrum Ervareingsgericht Onderwijs en de Onderzoekseenheid Gezins- en orthopedagogiek aan de KU Leuven in opdracht van het Agentschap Opgroeien.

Promotoren: Prof. dr. Michel Vandenbroeck (UGent) en Prof. dr. Karla Van Leeuwen (KU Leuven)

Onderzoeksleiding: dr. Jochen Devlieghere (UGent) en Bart Declercq (KU Leuven)

Observatoren: Darlien Smith, Laura De Pré en Lobke Van Lombergen (UGent); Emilie Van Besouw, Dorien Dams, Shana Hollander en Bart Declercq (KU Leuven)

Data-analyse: dr. Ines Devlieger

Wetenschappelijk advies: Prof. dr. Pauline Slot (Universiteit Utrecht)

Stuurgroep: Diederik Vancoppenolle (Agentschap Opgroeien), Christèle Van Nieuwenhuyzen (Agentschap Opgroeien), Dieter Van Hecke (Agentschap Opgroeien), Bart Reel (Agentschap Opgroeien), Els Maenhout (Zorginspectie) en Mady Cochet (Zorginspectie).

Klankbordgroep: Ann De Smaele (VVSG), Hilde Van Rie (VVSG), Lisa Degrève (Helan), Nathalie Nzekauria (i-mens), Lies Platteau (Infano), Wilfried Neutjens (Infano), Annelies Roelandt (VCOK), Fien Lannoye (Stad Gent), Mieke Coulebier (Unieko), Archiel Vancipperle (Agentschap Opgroeien), Mieke Daems (Mentes), Hester Hulpia (VBJK), Leen Ackaert (Kinderrechtencommissariaat), Delphine Lambrecht (Felines), Olivia De Sutter (Vlaamse Gemeenschapscommissie), Saar Lambrechts (Netwerk tegen Armoede), Annick Schoups (Stad Antwerpen), Barbara Devos (Vlaams Welzijnsverbond)

Er zijn 7 rapporten die deel uitmaken van de rapportage over MeMoQ.1:

1. Syntheserapport: de pedagogische kwaliteit van de Vlaamse kinderopvang
2. Deelrapport 1: Methodologisch raamwerk
3. Deelrapport 2: Welbevinden en Betrokkenheid
4. Deelrapport 3: Emotionele, Educatieve ondersteuning en Groepssocialisatie
5. Deelrapport 4: Omgeving
6. Deelrapport 5: Contextvariabelen
7. Deelrapport 6: Ouderbevraging

© 2024 Opgroeien – UGent – KU Leuven

Uit deze uitgave mag vrij geciteerd worden voor niet commerciële doeleinden op voorwaarde van correcte bronvermelding. Die is:

Declercq, B., Van Leeuwen, K., Devlieghere, J. & Vandenbroeck. (2024). De pedagogische kwaliteit van de Vlaamse kinderopvang. *De MeMoQ.1-meting. Deelrapport 5: Contextvariabelen*. Leuven-Gent: KU Leuven - UGent.

INHOUDSOPGAVE

Colofon	1
Inhoudsopgave.....	2
Lijst figuren	3
Lijst tabellen.....	3
1 Situering	5
2 Methodologie	5
3 Steekproef en respons	6
3.1 <i>Profiel non respons</i>	7
4 Profiel van de respondenten	8
4.1 <i>Beschrijving van de opvanglocaties uit de steekproef</i>	8
4.2 <i>Verantwoordelijken van de opvanglocaties uit de steekproef</i>	13
4.3 <i>Gegevens over de geobserveerde leefgroep op de dag van observatie</i>	17
4.4 <i>Achtergrondkenmerken van de kinderen (geobserveerde leefgroep) in de opvanglocaties uit de steekproef</i>	20
4.5 <i>Kinderbegeleiders (geobserveerde leefgroep) in de opvanglocaties groepsopvang uit de steekproef</i> 24	
4.6 <i>Professionalisering en pedagogische ondersteuning in de opvanglocaties uit de steekproef</i>	26
4.7 <i>Communicatie met ouders in de opvanglocaties uit de steekproef</i>	32
4.8 <i>De aantrekkelijke en moeilijke kanten in het werken als verantwoordelijke/onthaalouder in de opvanglocaties uit de steekproef</i>	36
5 Besluit	38
5.1 <i>Profiel opvanglocaties uit de steekproef</i>	38
5.2 <i>Profiel verantwoordelijke en kinderbegeleiders uit de steekproef</i>	39
5.3 <i>Profiel kinderen (geobserveerde leefgroep) uit de steekproef</i>	39
5.4 <i>Professionalisering en pedagogische ondersteuning</i>	40
5.5 <i>Communicatie met ouders</i>	40
5.6 <i>Push- en pull factoren eigen aan de job van onthaalouder/verantwoordelijke</i>	41
Bijlagen	42

LIJST FIGUREN

Figuur 1: Boxplot van totaal aantal verschillende kinderen in de geobserveerde opvanglocatie, gezins- en groepsopvang, IKT en niet-IKT	10
Figuur 2: Percentage activiteiten die kinderbegeleiders in groepsopvang in kader van professionalisering kunnen volgen (N = 167).....	27
Figuur 3: Verdeling (%) van aantrekkelijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder.....	37
Figuur 4: Verdeling (%) van moeilijke kanten van de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in percentage.....	37

LIJST TABELLEN

Tabel 1: Respons contextvragenlijsten per opvangvorm	7
Tabel 2: Specifieke veranderingen in de locatie gedurende de laatste 3 jaar, meerdere antwoordopties mogelijk (N = 85).....	9
Tabel 3: Grootte van de locatie in aantal verschillende kinderen in de week van de observatie, aantal kinderen in de leefgroep en aantal leefgroepen, in gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD), totale steekproef, per opvangvorm, IKT en niet-IKT	10
Tabel 4: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD) van het aantal personen per functie in het team, gezins- en groepsopvang, IKT en niet-IKT (N = 265).....	11
Tabel 5: Percentage en aantal locaties per rechtsvorm van de organisator, gezins- en groepsopvang, IKT en niet- IKT (N = 275).....	13
Tabel 6: Totaal aantal jaren ervaring van de verantwoordelijke/onthaalouder, algemeen, per opvangvorm en volgens al dan niet werken met IKT (N en %) (N = 250).....	15
Tabel 7: Verdeling onderwijsopleiding naar Vlaamse kwalificatiestructuur van de verantwoordelijke/onthaalouder, algemeen, per opvangvorm en volgens al dan niet werken met IKT (N en %) (N = 250).....	16
Tabel 8: N en % werkstatuut, opgesplitst naar gezins- en groepsopvang, IKT en niet-IKT (N = 250).....	16
Tabel 9: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD), N kinderen, begeleiders en ratio in de geobserveerde leefgroep, op de dag van observatie, opgesplitst naar gezins- en groepsopvang, IKT en niet-IKT (N = 275).....	18
Tabel 10: Leefgroepen waar kinderen extra volwassenen zien in hun leefgroep tijdens de week van de observatie, in percentage, naar opvangvorm (N = 275)	20
Tabel 11: Aantal extra gezichten, in gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD), in groepsopvang, IKT en niet-IKT (N = 201).....	20
Tabel 12: Samenstelling van de geobserveerde leefgroepen volgens een bepaald achtergrondkenmerk, in percentage (N = 275).....	21
Tabel 13: Kendall's Tau correlatie tussen achtergrondkenmerken van kinderen (N = 275)	22
Tabel 14: Samenstelling van de geobserveerde leefgroepen volgens een bepaald achtergrondkenmerk, in percentage, opgesplitst naar opvangvorm (N = 275).....	23
Tabel 15: Samenstelling van de geobserveerde leefgroepen volgens een bepaald achtergrondkenmerk, in percentage, opgesplitst locaties IKT en niet-IKT (N = 275).....	24
Tabel 16: Verdeling onderwijsopleiding naar Vlaamse kwalificatiestructuur van kinderbegeleiders groepsopvang, algemeen en IKT/niet-IKT (N en %) (N = 388).....	25
Tabel 17: N en % werkstatuut, totale steekproef groepsopvang en opgesplitst naar locaties groepsopvang IKT/niet- IKT (N = 432).....	26
Tabel 18: Percentage en frequentie waarin verantwoordelijke in groepsopvang de kinderbegeleider ondersteunt (N = 166-169).....	28
Tabel 19: Percentage en frequentie waarin de locatie gezinsopvang de voorbije 12 maanden initiatieven nam in functie van de pedagogische ondersteuning (N = 87 – 89).....	29
Tabel 20: Percentage en frequentie waarin de locatie groepsopvang de voorbije 12 maanden initiatieven nam in functie van de pedagogische ondersteuning (N = 165-169)	30
Tabel 21: Percentage (team)overleg rond pedagogische thema's, totale steekproef (N = 256).....	30
Tabel 22: Percentage locaties die samenwerken met een coach (N = 257).....	31
Tabel 23: Percentage verwachtingen en reëel uitgevoerde activiteiten door een coach (N = 190 - 186).....	32
Tabel 24: Mate waarin gecommuniceerd wordt met ouders, in percentage (N = 259)	32
Tabel 25: Manier waarop gecommuniceerd wordt met ouders, in percentage (N = 275)	33
Tabel 26: Beleving van contacten met ouders, in aantal en percentage, totale steekproef, per opvangvorm en volgens al dan niet werken met IKT (N en %) (N = 275).....	34
Tabel 27: Mate van inspraak door ouders, in aantal en percentage, totale steekproef (N = 255-258)	35
Tabel 28: Mate van inspraak door ouders, in aantal en percentage, opgesplitst naar opvangvorm (N = 258).....	35
Tabel 29: Overzicht van variabelen (M, SD en Min-Max) voor totale steekproef en opgesplitst naar opvangvorm (N = 275).....	42
Tabel 30: Aantrekkelijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in aantal en percentage (N = 84 – 252).....	43

1 SITUERING

De contextvragenlijst levert informatie over de context waarin een leefgroep werkt, en die een rol kan spelen in de pedagogische kwaliteit. Enerzijds bevragen we zo veel mogelijk wat we omschreven als “voorwaarden” voor pedagogische kwaliteit, zoals kwalificaties van het personeel in de geobserveerde leefgroep, de pedagogische omkadering en initiatieven voor kwaliteitsverbetering. Anderzijds bevragen we contextfactoren die we niet als dusdanig als pedagogische kwaliteit beschouwen, maar waar we in het onderzoek wél van willen nagaan of en hoe ze eventueel een samenhang vertonen met pedagogische kwaliteit, zoals financiering of achtergrondkenmerken van de kinderen in de geobserveerde leefgroep. Op basis van de informatie verzameld via de contextvragenlijst die werd ingevuld door de onthaalouder (voor de locaties gezinsopvang) of de verantwoordelijke (voor locaties groepsopvang), kan de rol van contextvariabelen in de proceskwaliteit verder onderzocht worden.

Er zijn geen aparte contextvragenlijst-varianten voor gezinsopvang sociaal statuut en gezinsopvang geen sociaal statuut. Er is voor gekozen om in de contextvragenlijst voor gezinsopvang de onthaalouder te beschouwen als verantwoordelijke van de opvanglocatie (wat de facto zo is voor gezinsopvang geen sociaal statuut) omwille van de congruentie met de contextvragenlijst groepsopvang. Voor gezinsopvang met sociaal statuut (waar de dienstverantwoordelijke de rol van verantwoordelijke opneemt) is dit niet helemaal correct. Waar nodig wordt dat in het rapport geduid via de omschrijving ‘onthaalouder/verantwoordelijke’.

We starten dit rapport met een samenvatting van de gebruikte methodologie om tot de contextvragenlijst te komen (hoofdstuk 2). Vervolgens besteden we aandacht aan de steekproef en respons (hoofdstuk 3). Vervolgens beschrijven we de contextfactoren die via de vragenlijst verzameld zijn (hoofdstuk 4). We ronden af met een besluit.

2 METHODOLOGIE

We geven hier een korte samenvatting van de gebruikte methode. Meer details zijn terug te vinden in het methodologisch rapport.

De vragenlijst is ontwikkeld in het kader van de wetenschappelijke nulmeting en is destijds in nauw overleg met de stuurgroep en klankbordgroep bediscussieerd zodat inhoud, vorm en taal optimaal afgestemd zijn op de sector, met behoud van het wetenschappelijk achtergrondkader.

Er is een aparte versie voor gezins- en groepsopvang. In deze versies worden dezelfde onderwerpen bevroegd, maar er zijn hier en daar een aantal aanpassingen aangebracht rekening houdend met de concrete werkcontext binnen de twee opvangvormen. De vragenlijst wordt in de gezinsopvang ingevuld door de onthaalouder en in de groepsopvang door de verantwoordelijke van de opvanglocatie. Voor de wetenschappelijke éénmeting wordt dezelfde, maar geactualiseerde contextvragenlijst gehanteerd. Zo zijn de vragen met

betrekking tot de pedagogische ondersteuning van de kinderbegeleiders aangevuld met vragen uit de TALIS-vragenlijst van 2018. Daarbij hebben we ook aandacht besteed aan de rol van de pedagogische coaches. Verder werd de terminologie geactualiseerd en werd opnieuw nagegaan of alle vragen goed en ondubbelzinnig interpreteerbaar waren.

1. De vragenlijst bestaat uit volgende delen:
2. Achtergrond van de opvanglocatie (bv. historiek, grootte)
3. Financiering (bv. subsidietrans, extra financiële middelen,..)
4. Opvangvormen (bv. structureel inclusieve opvang, tijdelijke vervangcapaciteit,..)
5. Achtergrondkenmerken van de kinderen in de geobserveerde leefgroep (bv. thuistaal, SES,...)
6. Personeel in de geobserveerde leefgroep (bv. kwalificaties, werkervaring,...)
7. Pedagogische omkadering en initiatieven voor kwaliteitsverbetering (bv. permanente vorming, ondersteuning, teamoverleg,...)
8. Communicatie met ouders (bv. frequentie, aard en beleving van de contacten, inspraakmogelijkheden,...)
9. Push- en pull factoren eigen aan de job van onthaalouder/verantwoordelijke (bv. omgang met kinderen, omgang met gezinnen, administratieve taken,...).

In hoofdzaak gaat het om gesloten vragen waar de onthaalouder/verantwoordelijke één of meerdere keuzemogelijkheden kon aanduiden. Bij een aantal vragen is gevraagd om een getal te noteren (bv. het aantal verschillende kinderen die aanwezig zijn tijdens de week van de observatie of het aantal medewerkers die een bepaalde functie opnemen). De contextvragenlijst is online ingevuld door de onthaalouder/verantwoordelijke. Indien noodzakelijk kon een papieren versie bezorgd worden.

3 STEEKPROEF EN RESPONS

De vragenlijst is bezorgd aan 304 opvanglocaties, voorafgaand aan de halve dag observatie. We kregen 275 vragenlijsten terug: 93 contextvragenlijsten gezinsopvang (het gaat om 8 contextvragenlijsten gezinsopvang geen sociaal statuut en 87 contextvragenlijsten gezinsopvang sociaal statuut) en 182 vragenlijsten groepsopvang (het gaat om 87 contextvragenlijsten groepsopvang niet-IKT en 93 contextvragenlijsten groepsopvang IKT). Echter, van die vragenlijsten groepsopvang is gebleken dat er twee ingevuld werden door een gezinsopvang. Afhankelijk van de vraag, zullen deze twee vragenlijsten meegenomen kunnen worden in de analyses (wanneer de vraag hetzelfde was bij gezins- en groepsopvang) of niet (wanneer de vraag niet hetzelfde was). In totaal vulden zodoende 95 locaties gezinsopvang (= respons van 92.2%) en 180 locaties groepsopvang (= respons van 89.6%) de contextvragenlijst in. De respons voor de volledige steekproef is 90.5%.

	Gezinsopvang Geen sociaal statuut (N = 10)	Gezinsopvang Sociaal statuut (N = 93)	Groepsopvang niet-IKT (N = 101)	Groepsopvang IKT (N = 100)	Totaal
# uitgedeeld	10	93	101	100	304
# ontvangen	8	87	87	93	275
Responsgraad	80%	93.5%	86.1%	93%	90.5%

Tabel 1: Respons contextvragenlijsten per opvangvorm

Er is een significant verschil in de respons van de vier opvangtypes, waarbij de gezinsopvang Sociaal statuut (gezinsopvang IKT) de hoogste respons heeft, gevolgd door de groepsopvang IKT, gevolgd door de groepsopvang niet-IKT en tot slot de gezinsopvang geen sociaal statuut (gezinsopvang niet-IKT).

3.1 Profiel non respons

Om na te gaan of er voor enkele belangrijke variabelen statistisch significante verschillen zijn tussen de groep van opvanglocaties die de contextvragenlijst wel invulden en de groep van opvanglocaties die de contextvragenlijst niet invulden, zijn er statistische toetsen uitgevoerd. We bekijken mogelijke verschillen tussen deze groepen voor 1) de schalen waar we voor alle locaties een observatie hebben, dit zijn de omgevingschalen, welbevinden en betrokkenheid, 2) de CLASS-infant locaties, en 3) de CLASS-toddler locaties. Deze statistische analyses tonen aan dat er geen significant verschil is tussen opvanglocaties die geen contextvragenlijst hebben ingevuld en opvanglocaties die wel een contextvragenlijst ingevuld hebben voor wat betreft Omgeving-basisaanbod ($z = -4.45 \times 10^{-4}$, $p = .999$), Omgeving-uitbreiding ($z = 1.37$, $p = .170$) en Welbevinden ($z = 1.44$, $p = .151$). Er is wel een significant verschil voor Betrokkenheid ($z = 2.10$, $p = .036$), waarbij er een lagere betrokkenheid is in de locaties die geen contextvragenlijst invulden. Dit significant verschil blijft echter niet bestaan bij het doorvoeren van een correctie voor multiple testing. In locaties waar CLASS Infant is afgenomen (dit zijn de observaties in horizontale babygroepen en verticale groepen met een meerderheid aan baby's) is er een significant verband tussen wel of geen respons en de groepssocialisatie ($z = 4.53$, $p = .000$), maar niet voor de overige vier schalen. Het gaat om de volgende schalen: Relationeel_klimaat ($z = 0.41$, $p = .684$), Sensitiviteit_kinderbegeleider ($z = 0.36$, $p = .717$), Faciliteren van exploratie ($z = 1.37$, $p = .169$) en Vroege_taalondersteuning ($z = 0.11$, $p = .911$).

In locaties waar CLASS Toddler (dit zijn de observaties in horizontale peutergroepen en verticale groepen met een meerderheid aan peuters) is afgenomen hangt de respons slechts marginaal significant samen met het Faciliteren van leren en ontwikkeling ($z = 1.91$, $p = .057$) en Stimuleren van taalontwikkeling ($z = 1.94$, $p = .053$). Diegene die de contextvragenlijst ingevuld hebben, scoren hier hoger dan diegenen die de contextvragenlijst niet hebben ingevuld. De overige schalen tonen geen significant verschil. Het gaat om de volgende schalen: Positieve_sfeer ($z = -0.09$, $p = .930$), Negatieve_sfeer ($z = -1.18$, $p = .238$), Sensitiviteit_van de begeleider ($z = 0.36$, $p = .718$), Aandacht voor Kindperspectief ($z = 0.59$, $p = .555$), Begeleiding_van gedrag ($z = -0.46$, $p = .644$), Kwaliteit van_feedback ($z = 1.38$, $p = .168$) en Groepssocialisatie ($z = 1.58$, $p = .114$).

Deze statistische toetsen wijzen er op dat ontbrekende data niet toevallig ontbreken (in technische termen 'missing completely at random'). Het simpelweg weglaten van alle locaties

zonder context-vragenlijst in de analyses zou dus tot een vertekening in interpretatie van de resultaten kunnen leiden. We gaan ervan uit dat het ontbreken van data deels verklaard kan worden door de variabelen die we wel geobserveerd hebben, zoals type van opvang, scores op de verschillende schalen (in technische termen 'missing at random'). We kunnen hier in de analyses rekening mee houden door voor de multivariate modellen een methode te gebruiken die zoveel mogelijk gebruik maakt van de data die wel voorhanden zijn. Deze methode is gekend als 'full information maximum likelihood'.

4 PROFIEL VAN DE RESPONDENTEN

We bespreken eerst de resultaten van de contextvragenlijst die informatie geven over de opvanglocaties zelf. Vervolgens geven we info over het profiel van de onthaalouder/verantwoordelijke van de locatie. Vervolgens bekijken we het profiel van de geobserveerde leefgroepen, de kinderen in die leefgroep en de kinderbegeleiders bij deze leefgroep. Daarna bespreken we op welke manieren opvanglocaties werken aan kwaliteit, samenwerken met externen en communiceren met ouders. We sluiten af met een overzicht van wat verantwoordelijken en onthaalouders aangeven als aantrekkelijke en moeilijke aspecten binnen hun job.

4.1 Beschrijving van de opvanglocaties uit de steekproef

Voor de gehele opvanglocatie wordt gepolst naar

- de historiek van de opvanglocatie (bestaansduur en veranderingen in de laatste 3 jaar),
- de capaciteit in termen van totaal aantal kinderen, aantal leefgroepen en teamleden
- extra financieringsbronnen en
- extra opvangaanbod

4.1.1 Historiek: bestaansduur

Opvanglocaties uit de steekproef bestaan gemiddeld 16.1 jaar, met een grote spreiding (SD=11.66), met een minimum van 0 en een maximum van 58 jaar. Er zijn in de geobserveerde steekproef geen significante verschillen in bestaansduur tussen gezins- en groepsopvang en tussen IKT en niet-IKT locaties. Dit is vrij gelijklopend aan de steekproef uit de wetenschappelijke nulmeting waar opvanglocaties gemiddeld 14 jaar bestonden en een vrij gelijkaardige grote spreiding (SD = 10.96) vertoonden.

4.1.2 Historiek: betekenisvolle veranderingen in de opvanglocatie

In heel wat opvanglocaties uit de steekproef was er gedurende de laatste drie jaar een verandering in de opvanglocatie: 177 van de 275 locaties (64.4%) geven aan dat er een wijziging is gebeurd, bijvoorbeeld met betrekking tot het soort opvang (van groeps- naar gezinsopvang, van gezins- naar groepsopvang), de organisator, de verantwoordelijke, een uitbreiding of vermindering van het aantal vergunde kindplaatsen of andere veranderingen.

Dit is opvallend meer dan in de wetenschappelijke nulmeting, waar er in 37% van de opvanglocaties uit de steekproef sprake was van een verandering.

Vijfentachtig van de 177 locaties (48.0%) waar een verandering heeft plaatsgevonden, hebben dit ook verder geconcretiseerd. In de meeste gevallen gaat het om een verandering van verantwoordelijke, een wijziging in het aantal vergunde opvangplaatsen of andere redenen (bv. de aankoop van een pand, verbouwingen, extra begeleiders aangenomen, wijziging van horizontale naar verticale groepsindeling, een nieuwe directie, de opstart van een tweede locatie, etc...).

	Aantal gezinsopvang	Aantal groepsopvang	% binnen de locaties in verandering (N=85)
Verandering van soort opvang	3	3	7.1%
Verandering van organisator	0	8	9.4%
Verandering van verantwoordelijke	1	34	41.2%
Uitbreiding of vermindering van aantal vergunde opvangplaatsen	3	22	29.4%
Andere (o.a. wijziging in personeel, verhuis, ...)	9	48	67.1 %

Tabel 2: Specifieke veranderingen in de locatie gedurende de laatste 3 jaar, meerdere antwoordopties mogelijk (N = 85)

4.1.3 De grootte van de opvanglocatie

De grootte van een locatie wordt bekeken aan de hand van het aantal verschillende kinderen die opgevangen worden in de week van de observatie, het aantal kinderen in de leefgroep, het aantal verschillende volwassenen in de week van de observatie en het totaal aantal leefgroepen.

In tabel 3 hieronder zien we het volgende: gemiddeld worden er 17.18 verschillende kinderen per week opgevangen in één locatie (SD = 20.05), met een minimum van 2 en een maximum van 179 kinderen (Zie tabel 29 in Bijlage voor gedetailleerde cijfers). Gemiddeld telt een leefgroep 13.14 kinderen (SD = 13.88) en telt een opvanglocatie 1.50 leefgroepen (SD = 1.18) met een minimum van 1 en een max. van 8 leefgroepen. Locaties groepsopvang hebben gemiddeld significant meer kinderen in de locatie dan locaties gezinsopvang (gemiddeld 34 tegenover 7 kinderen) en gemiddeld meer verschillende kinderen per week in de geobserveerde leefgroep (23 tegenover 7) en ook meer leefgroepen (gezinsopvang heeft slechts één leefgroep, tegenover iets meer dan 2 leefgroepen gemiddeld in de groepsopvang).

Locaties groepsopvang met IKT hebben in vergelijking met locaties groepsopvang zonder IKT, significant meer leefgroepen (gemiddeld ongeveer 1 leefgroep meer) en vangen bijgevolg ook meer verschillende kinderen per week op (gemiddeld ongeveer 10 kinderen meer). Het aantal verschillende kinderen per leefgroep in de week van de observatie is ook iets hoger in locaties groepsopvang met IKT (gemiddeld ongeveer 4,5 kinderen meer) en ook de spreiding is groter als we dat vergelijken met locaties groepsopvang zonder IKT. Dit kan een indicatie zijn dat opvanglocaties met IKT meer deeltijdse opvangplannen hanteren om zo meer verschillende kinderen in een week te kunnen opvangen.

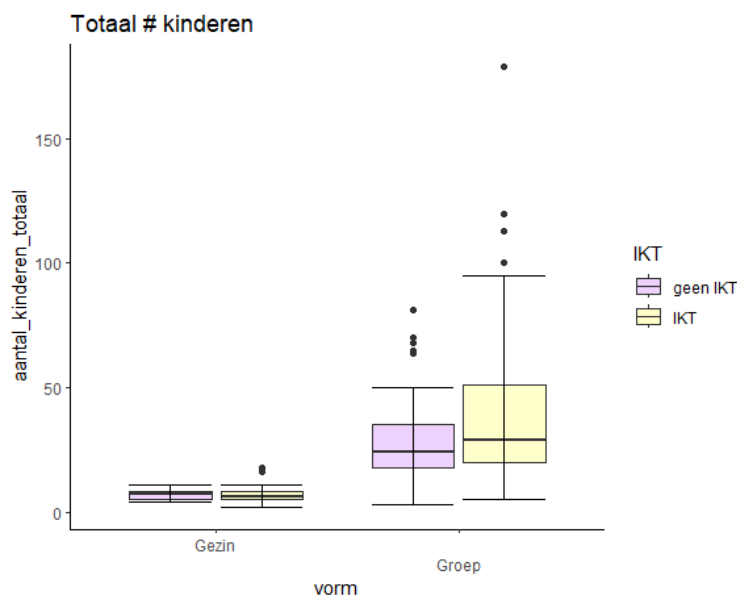
In de steekproef uit de wetenschappelijke nulmeting waren de locaties gemiddeld iets groter en telden ze gemiddeld 1.77 (SD = 1.48) leefgroepen, werden er gemiddeld 22.70 (SD = 24.19) verschillende kinderen in de locatie opgevangen in de week van de observatie en was

er sprake van gemiddeld 12.73 (SD = 7.13) verschillende kinderen in de geobserveerde leefgroep in de week van de observatie.

	Steekproef (N = 275)	Gezins Opvang (N = 95)	Groeps Opvang (N = 180)	Gezins opvang Geen Sociaal statuut (N = 8)	Gezins opvang sociaal statuut (N = 87)	Groeps opvang niet-IKT (N = 87)	Groeps opvang IKT (N = 93)
N verschillende kinderen in de hele opvanglocatie in de week van observatie	17.18 (20.05)	6.89 (2.48)	34.14 (24.37)	7.38 (2.14)	6.84 (2.50)	28.09 (16.02)	38.30 (28.12)
N verschillende kinderen in de geobserveerde leefgroep in de week van observatie	13.14 (13.88)	6.70 (2.49)	23.80 (17.89)	7.62 (1.80)	6.62 (2.52)	21.13 (10.35)	25.62 (21.47)
Totaal aantal leefgroepen	1.50 (1.18)	1.01 (0.10)	2.34 (1.62)	1.00 (0.00)	1.00 (0.00)	1.69 (0.93)	2.78 (1.83)

Tabel 3: Grootte van de locatie in aantal verschillende kinderen in de week van de observatie, aantal kinderen in de leefgroep en aantal leefgroepen, in gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD), totale steekproef, per opvangvorm, IKT en niet-IKT

Samengevat: binnen de groepsopvang zitten er meer kinderen in opvanglocaties met IKT dan in opvanglocaties zonder IKT, met meer leefgroepen en met iets meer verschillende kinderen per leefgroep in de week van de observatie (zie figuur 1). Met andere woorden, de opvanglocaties met IKT hebben gemiddeld meer leefgroepen en bijgevolg in totaal meer kinderen dan opvanglocaties zonder IKT.

Figuur 1: Boxplot van totaal aantal verschillende kinderen in de geobserveerde opvanglocatie, gezins- en groepsopvang, IKT en niet-IKT

4.1.4 Het team in de opvanglocatie

In de vragenlijst is verder gepeild naar de grootte van het team en de verschillende functies die binnen het team (ondersteunend) in de bezochte locatie worden opgenomen. Medewerkers kunnen onder meerdere categorieën vallen (bv. men kan de rol van

kinderbegeleider combineren met andere rollen zoals die van verantwoordelijke, pedagogisch ondersteuner,...). In dat geval is gevraagd om deze medewerker slechts eenmaal te registreren, onder de categorie die het best weergeeft welke rol ze het merendeel van de tijd vervullen.

Het aantal administratief medewerkers en vrijwilligers is gelijkaardig in groeps- en gezinsopvang met sociaal statuut. Voor alle andere categorieën (verantwoordelijke, kinderbegeleider, pedagogisch ondersteuners, logistiek medewerkers en stagiairs) zijn deze functies significant meer aanwezig in de groepsopvang. Opvallend is dat er nagenoeg geen stagiaires zijn in gezinsopvang: slechts viermaal (4.2%) wordt aangegeven in de gezinsopvang dat er op het moment van de bevraging een stagiaire actief is, tegenover 85 keer (47.2%) in de groepsopvang.

Wanneer rekening gehouden wordt met de opvangvorm in combinatie met het al dan niet IKT werken, is er geen significant verschil tussen opvanglocaties met en zonder IKT met betrekking tot het aantal verantwoordelijken en het aantal vrijwilligers. Van alle andere personeelscategorieën (kinderbegeleider, administratief medewerkers, pedagogisch ondersteuners, logistiek medewerkers en stagiaires) zijn er wel significant meer personeelsleden in de opvang met IKT dan de opvang zonder IKT. We zagen eerder al dat locaties groepsopvang met IKT significant groter zijn dan locaties groepsopvang zonder IKT, dus de vaststelling dat zij ook significant gemiddeld meer teamleden hebben, kan allicht daardoor worden verklaard.

	Gezinsopvang Geen Sociaal statuut		Gezinsopvang sociaal statuut		Groepsopvang niet-IKT		Groepsopvang IKT	
	M (SD)	Min.-Max.	M (SD)	Min.-Max.	M (SD)	Min.- Max.	M (SD)	Min.- Max.
Verantwoordelijke	1.00 (0.00)	1.00 – 1.00	0.91 (.50)	0.00 – 2.00	1.45 (0.81)	0.00 – 6.00	1.31 (0.81)	0.00 – 6.00
Kinderbegeleiders	0.25 (0.45)	1.00 – 1.00	0.71 (2.47)	0.00 – 23.00	3.11 (2.81)	0.00 – 20.00	6.80 (5.69)	0.00 – 27.00
Administratief medewerkers	0.12 (0.34)	1.00 – 1.00	0.26 (0.47)	0.00 – 2.00	0.20 (0.53)	0.00 – 3.00	0.41 (0.70)	0.00 – 3.00
Pedagogisch ondersteuners	0.38 (0.72)	0.00 – 2.00	0.21 (0.46)	0.00 – 2.00	0.33 (0.59)	0.00 – 3.00	0.62 (0.57)	0.00 – 2.00
Logistiek medewerker	0.12 (0.34)	0.00 – 1.00	0.15 (0.36)	0.00 – 1.00	0.37 (1.16)	0.00 – 10.00	0.84 (1.01)	0.00 – 4.00
Stagiaires	0.00 (0.00)	0.00 – 0.00	0.06 (0.28)	0.00 – 2.00	0.51 (0.92)	0.00 – 4.00	1.26 (1.52)	0.00 – 10.00
Vrijwilligers	0.25 (0.45)	0.00 – 1.00	0.16 (0.48)	0.00 – 3.00	0.26 (0.66)	0.00 – 4.00	0.54 (2.34)	0.00 – 22.00

Tabel 4: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD) van het aantal personen per functie in het team, gezins- en groepsopvang, IKT en niet-IKT (N = 265)

In de vragenlijst voor de groepsopvang is ook de vraag gesteld of er momenteel kinderbegeleiders zijn die al langer dan een maand afwezig zijn. In meer dan één derde van de locaties groepsopvang uit de steekproef (62 locaties, 34.1%) is minstens één van de kinderbegeleiders al langer dan een maand afwezig: hierbij gaat het in de helft van de gevallen (31 situaties) om de afwezigheid van minstens één kinderbegeleider omwille van zwangerschap. In bijna twee-derde van de locaties (69%) waar een kinderbegeleider afwezig is (43 situaties) is er sprake van minstens één kinderbegeleider die langdurig ziek is. In zeven situaties (11.3%) gaat het om andere redenen. Ontslag (zowel door werkgever als werknemer)

komt in beperkte mate voor. Twee begeleiders zijn ontslagen, drie begeleiders hebben zelf ontslag genomen.

Er kunnen meerdere antwoordopties aangekruist worden bij deze vraag. In eenzelfde locatie kunnen met andere woorden kinderbegeleiders afwezig zijn door zwangerschap en andere kinderbegeleiders door ziekte. De percentages hierboven zijn bekeken binnen de groep van 62 opvanglocaties waar minstens één personeelslid al langer dan een maand afwezig is. Op het totaal van 180 locaties groepsopvang (hier is 180 = 100%) waarvoor we een vragenlijst ontvangen hebben, zien we dat bij 34.1% van de locaties groepsopvang (N = 62) minstens één van de kinderbegeleiders al langer dan een maand afwezig is. In 17.0% van alle locaties groepsopvang is minstens één kinderbegeleider afwezig wegens zwangerschap en bij 23.6% is minstens één kinderbegeleider al langer dan een maand afwezig wegens ziekte.

Opvanglocaties met IKT hebben meer afwezigen dan opvanglocaties zonder IKT, maar dit verschil verdwijnt als we ook rekening houden met het totaal aantal personeelsleden. Met andere woorden, meer afwezigheid bij IKT-locaties zou te wijten kunnen zijn aan het feit dat deze opvanglocaties gemiddeld gezien ook grotere opvanglocaties zijn (en dus meer personeel in dienst hebben).

4.1.5 Extra financiering

In de vragenlijst wordt bevraagd of locaties beroep kunnen doen op extra financiële middelen voor hun werking, buiten de subsidie van Opgroeien (zoals subsidie vanuit de gemeente, provincie, OCMW, gesco, Sociale Maribel,...). Iets meer dan een vierde (78 opvanglocaties, 28.8%) van de locaties uit de steekproef geeft aan dat ze extra financiële middelen krijgen.

Verantwoordelijken konden ook specificeren waaraan ze deze middelen besteden en hierbij meerdere antwoorden aanduiden. De extra middelen worden in groepsopvang vooral ingezet voor personeel. Van de 70 locaties (89.7%) die hierover extra details geven, zijn er 34 locaties (48.6%) die aangeven dat de extra middelen daarnaartoe gaan. In de gezinsopvang gaan de extra middelen vooral naar materiaal (9 locaties, 12.9%) en andere zaken (12 locaties, 17.1%). Verder zien we dat de groepsopvang (32.2%) significant meer beroep kan doen op extra middelen dan de gezinsopvang (21.0%). Ook zien we dat IKT-locaties (36.1%) significant meer beroep kunnen doen op extra middelen dan niet-IKT-locaties (13.7%). IKT-locaties besteden de extra middelen vooral aan personeel, niet-IKT locaties besteden dit vooral aan andere zaken.

4.1.6 Extra opvangaanbod

Er is nagegaan of de deelnemende opvanglocaties extra opvangaanbod organiseren, zoals:

- a) structureel inclusieve opvang voor kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften
- b) tijdelijke vervangcapaciteit
- c) opvang met ruimere openingsmomenten, d.w.z. tijdens vroege of late uren (een openingstijd van minstens 1 uur voor 7 uur of na 18 uur en/of minstens één volledig uur op een weekenddag of feestdag)
- d) occasionele of urgente opvang (dringende opvangplaatsen)

e) opvang van schoolgaande kinderen.

Bijna 42% van de opvanglocaties in de steekproef bieden dringende opvangplaatsen aan. Ruimere openingsuren worden het minst (14.5%) aangeboden door de opvanglocaties in de steekproef. Gezinsopvang (64.2%) voorziet significant vaker tijdelijke vervangcapaciteit dan groepsopvang (23.3%). Opvanglocaties met IKT (50.0%) voorzien significant vaker dringende opvangplaatsen dan opvanglocaties zonder IKT (26.3%). Wat de andere categorieën in extra opvangaanbod betreft, zijn er geen significante verschillen naargelang opvangvorm en opvanglocaties met of zonder IKT.

4.1.7 Rechtsvorm

In de tabel hieronder zien we dat ongeveer de helft van de locaties, waarvan we een contextvragenlijst ontvingen, georganiseerd wordt door een organisator die een vzw als rechtsvorm heeft (48.7%). Het gaat vooral om gezinsopvang met sociaal statuut (83.9%) en groepsopvang met IKT (57.0%). Bijna een zesde (14.9%) is een vennootschap en bijna een ander zesde (13.5%) is een natuurlijke persoon.

	Gezinsopvang Geen Sociaal statuut	Gezinsopvang sociaal statuut	Groepsopvang niet-IKT	Groepsopvang IKT	TOTAAL
Feitelijke vereniging			22 [25.3%]	2 [2.2%]	24 [8.7%]
Gemeenschaps- onderwijs				3 [3.2%]	3 [1.1%]
Gemeentebestuur/ Stadsbestuur /Provinciebestuur		4 [4.6%]		6 [6.5%]	10 [3.6%]
Natuurlijk persoon	8 [100%]		26 [29.9%]	3 [3.2%]	37 [13.5%]
OCMW		8 [9.2%]		6 [6.5%]	14 [5.1%]
Vennootschap			24 [27.6%]	17 [18.3%]	41 [14.9%]
Vennootschap onder firma (VOF)			7 [8.0%]		7 [2.5%]
Vereniging van OCMW/gemeente		2 [2.3%]		3 [3.2%]	5 [1.8%]
VZW		73 [83.9%]	8 [9.2%]	53 [57.0%]	134 [48.7%]
TOTAAL	8 [100%]	87 [100%]	87 [100%]	93 [100%]	275 [100%]
Openbaar bestuur		14 [16.1%]		18 [19.3%]	32 [11.6%]
Prive-bestuur	8 [100%]	73 [83.9%]	87 [100%]	75 [80.7%]	243 [88.4%]
					275 [100%]

Tabel 5: Percentage en aantal locaties per rechtsvorm van de organisator, gezins- en groepsopvang, IKT en niet-IKT (N = 275)

4.2 Verantwoordelijken van de opvanglocaties uit de steekproef

Er zijn ook een aantal personalia van de verantwoordelijken in kaart gebracht:

- Geslacht, leeftijd en achtergrond
- Vragen over hun achtergrond en ervaring

- Het diploma en onderwijsopleiding
- Het arbeidsregime en statuut

In de gezinsopvang zijn deze vragen door de onthaalouder ingevuld, aangezien deze naast het opnemen van de functie van kinderbegeleider ook instaat voor het dagelijks bestuur en management van de opvanglocatie. In de contextvragenlijst voor gezinsopvang wordt de onthaalouder beschouwd als verantwoordelijke van de opvanglocatie. Er was geen aparte vragenlijstvariant voor gezinsopvang sociaal statuut en gezinsopvang geen sociaal statuut. De info die hier opgenomen is onder punt 4.2 kan voor de doelgroep gezinsopvang sociaal statuut ook vergeleken worden met de info onder punt 4.5 (info over de kinderbegeleiders in de leefgroep) als men deze onthaalouders eerder als 'kinderbegeleider' ziet.

4.2.1 Personalialia

Geslacht: In de steekproef (N=255) is 96.5% van de verantwoordelijken een vrouw. Twintig verantwoordelijken vulden bij deze vraag niets in. Er zijn geen significante verschillen tussen opvangvormen of tussen locaties met of zonder IKT.

Leeftijd: De gemiddelde leeftijd van de verantwoordelijke in de totale steekproef is 42.59 jaar (SD = 12.08). Die gemiddelde leeftijd is significant hoger in gezinsopvang (M = 46.76, SD = 10.48) dan in groepsopvang (M = 35.71, SD = 11.41) en significant hoger in IKT-locaties (M = 43.88, SD = 11.81) dan in niet-IKT-locaties (M = 37.31, SD = 11.85). Ook wanneer we uitsluitend de locaties groepsopvang met IKT (M = 36.60, SD = 11.61) vergelijken met de locaties groepsopvang zonder IKT (M = 34.39, SD = 11.13) blijft dit leeftijdsverschil significant.

Achtergrond: 96.9% van de verantwoordelijken heeft België of Nederland als geboorteland en 92.1% spreekt thuis enkel Nederlands. Er is weinig variatie in deze variabelen waardoor we ook niet kunnen nagaan of er significante verschillen zijn naar opvangvorm en al dan niet werken met IKT. Het enige significante verschil dat we vaststellen, is dat gezinsopvang (sociaal statuut en geen sociaal statuut) ($9/88 = 10.2\%$) een significant hoger percentage verantwoordelijken heeft dat niet enkel Nederlands heeft als thuistaal in vergelijking met groepsopvang ($N= 11/166 = 6.6\%$), al gaat het hier om een beperkt aantal verantwoordelijken.

Deze personalia zijn vrij analoog aan het profiel van verantwoordelijken de wetenschappelijke nulmeting. Daar was 98% vrouw, met een gemiddelde leeftijd van 42.53 jaar (SD = 10.44), waarbij ook toen verantwoordelijken in gezinsopvang (M = 46.66, SD = 9.56) significant ouder waren dan verantwoordelijken in groepsopvang (M = 39.61, SD = 10.05).

4.2.2 Ervaring

In de steekproef werkt men gemiddeld 13.45 jaar als verantwoordelijke van de huidige opvanglocatie (SD = 10.11). De verantwoordelijke met het meest ervaring in de eigen setting (gezinsopvang) werkt er 45 jaar. Het aantal jaren ervaring als verantwoordelijke ligt significant hoger in gezinsopvang (M = 15.81, SD = 10.41) dan in groepsopvang (M = 9.82, SD = 8.49). Er zijn geen verschillen naar het al dan niet werken met IKT. Hetzelfde patroon zien we als we het totaal jaren ervaring als verantwoordelijke nagaan. Dit is gemiddeld 14.82 jaar voor de totale steekproef (SD = 9.53). Ook hier ligt het aantal jaren ervaring significant hoger in

gezinsopvang (M = 16.49, SD = 9.47) dan in groepsopvang (M = 11.82, SD = 8.97) en zien we geen verschillen naar het al dan niet werken met IKT. Dit is analoog aan de steekproef uit de nulmeting waar er in de gezinsopvang sprake was van gemiddeld 14.83 jaar totale ervaring (SD = 8.40) en in groepsopvang van gemiddeld 11.50 jaar ervaring (SD = 8.30).

	Aantal jaren ervaring als verantwoordelijke in huidige locatie			Totaal aantal jaren ervaring als verantwoordelijke			Totaal
	M (SD)	Min.	Max.	M (SD)	Min.	Max.	
Totale steekproef	13.45 (10.11)	0.00	45.00	14.82 (9.53)	0.00	37.00 ¹	250 [100%]
Gezinsopvang	15.81 (10.41)	0.00	45.00	16.49 (9.47)	1.00	37.00	87 [100%]
Groepsopvang	9.82 (8.49)	0.00	32.00	11.82 (8.97)	0.00	35.00	163 [100%]
niet-IKT	13.79 (10.50)	1.00	36.00	12.32 (8.55)	1.00	35.00	91 [100%]
IKT	13.35 (10.03)	0.00	45.00	15.36 (9.67)	0.00	37.00	159 100%]
Gezinsopvang niet-IKT	18.25	1.00	36.00	13.67 (9.61)	3.00	24.00	8 [100%]
Gezinsopvang IKT	15.52	0.50	45.00	16.65 (9.49)	1.00	37.00	79 [100%]
Groepsopvang niet-IKT	11.91	1.00	32.00	11.99 (8.51)	1.00	35.00	83 [100%]
Groepsopvang IKT	8.45	0.00	30.00	11.71 (9.39)	0.00	33.47	80 [100%]

Tabel 6: Totaal aantal jaren ervaring van de verantwoordelijke/onthaalouder, algemeen, per opvangvorm en volgens al dan niet werken met IKT (N en %) (N = 250)

4.2.3 Diploma en opleiding

In de vragenlijst konden verantwoordelijken aankruisen wat hun hoogst behaalde diploma is (geen diploma, lager secundair, hoger secundair, hoger beroeps en hoger onderwijs). Omgezet naar de Vlaamse kwalificatiestructuur geeft dit het onderstaande beeld (zie tabel 7). We stellen verschillen vast als we opsplitsen naar opvangvorm. De meerderheid van de verantwoordelijken gezinsopvang (dit zijn in de feiten, de onthaalouders) (58.6%) heeft een diploma op VKS-niveau 4 (hoger secundair onderwijs), terwijl een meerderheid van verantwoordelijken in de groepsopvang (52.8%) een diploma op VKS-niveau 6 (bachelor) of VKS-niveau 7 (master) heeft. Een verantwoordelijke in gezinsopvang en verantwoordelijke in een groepsopvang met max. 18 vergunde plaatsen heeft minstens een kwalificatiebewijs nodig op VKS-niveau 4, tenzij men een attest 'afwijking' heeft, toegekend door Agentschap Opgroeien. Dit verklaart het grote percentage bij VKS-niveau 4.

In de steekproef van de wetenschappelijke nulmeting stelden we vast dat 48.8% van de verantwoordelijken groepsopvang een diploma op VKS-niveau 6 of VKS-niveau 7 heeft, 4.3% had een kwalificatie op VKS-niveau 5, 29.8% was gekwalificeerd op VKS-niveau 4 en 10.5% had een kwalificatie op VKS-niveau 1-3 en van 5.5% was het diploma onbekend. De helft van de onthaalouders (52.2%) had in de steekproef van de wetenschappelijke nulmeting een kwalificatie op VKS-niveau 4, 10.2% van de onthaalouders had een kwalificatie op VKS-

¹ Allicht heeft één of een aantal respondenten deze vraag foutief beantwoord, waardoor het maximum bij 'totaal jaren ervaring als verantwoordelijke' lager ligt dan het 'aantal jaren ervaring als verantwoordelijke' in de huidige locatie.

niveau 1-2 en 17.8% een kwalificatie op VKS-niveau 3, 14.4% had een kwalificatie op VKS-niveau 5-7. Voor 6.6% van de onthaalouders was het diploma onbekend.

	1	2	3	4	5	6	7	Totaal
Totale steekproef		10 [4%]	14 [5.6%]	102 [40.8%]	27 [10.8%]	79 [31.6%]	18 [7.2%]	250 [100%]
Gezinsopvang		9 [10.3%]	8 [9.2%]	51 [58.6%]	8 [9.2%]	8 [9.2%]	3 [3.4%]	87 [100%]
Groepsopvang		1 [0.6%]	6 [3.6%]	51 [31.3%]	19 [11.7%]	71 [43.6%]	15 [9.2%]	163 [100%]
niet-IKT		1 [1.1%]	6 [6.6%]	38 [41.8%]	14 [15.4%]	30 [3.3%]	2 [2.2%]	91 [100%]
IKT		9 [5.5%]	8 [4.9%]	64 [39.3%]	13 [8.0%]	49 [30.1%]	16 [9.8%]	159 100%
Gezinsopvang niet-IKT			1 [12.5%]	6 [75.0%]	1 [12.5%]			8 [100%]
Gezinsopvang IKT		9 [11.4%]	7 [8.9%]	45 [57.0%]	7 [8.9%]	8 [10.1%]	3 [3.8%]	79 [100%]
Groepsopvang niet IKT		1 [1.2%]	5 [6.0%]	32 [38.6%]	13 [15.7%]	30 [36.1%]	2 [2.4%]	83 [100%]
Groepsopvang IKT			1 [1.2%]	19 [23.8%]	6 [7.5%]	41 [51.2%]	13 [16.2%]	80 [100%]

Tabel 7: Verdeling onderwijsopleiding naar Vlaamse kwalificatiestructuur van de verantwoordelijke/onthaalouder, algemeen, per opvangvorm en volgens al dan niet werken met IKT (N en %) (N = 250)

In de steekproef heeft 14.0% van de verantwoordelijken een extra opleiding gevolgd. Er zijn geen significante verschillen naar opvangvorm of het al dan niet werken met IKT.

4.2.4 Arbeidsregime en statuut

In de steekproef werkt 68.9% van de verantwoordelijken voltijds en 31.1% deeltijds. In locaties gezinsopvang (N = 42/89, 47%) wordt significant meer deeltijds gewerkt dan in locaties groepsopvang (37/165, 22.4%). In locaties met IKT (N = 63/162, 38.7%) wordt significant meer deeltijds gewerkt dan in locaties zonder IKT (N = 16/96, 16.6%). In Tabel 8 hieronder zien we dat in niet-IKT locaties de meeste verantwoordelijken als zelfstandigen werken, waardoor we geen goed zicht hebben op het exacte arbeidsregime. Bij IKT locaties heeft de meerderheid een contract van onbepaalde duur.

	Gezinsopvang Geen Sociaal statuut (N = 8)	Gezinsopvang sociaal statuut (N = 72)	Groepsopvang Niet-IKT (N = 84)	Groepsopvang IKT (N = 82)
Contract bepaalde duur		1 [1.4%]		2 [2.4%]
Contract onbepaalde duur		66 [91.7%]	14 [16.7%]	64 [78.0%]
Vervangingscontract		1 [1.4%]		
Zelfstandige	8 [100%]	4 [5.6%]	70 [83.3%]	16 [19.5%]

Tabel 8: N en % werkstatuut, opgesplitst naar gezins- en groepsopvang, IKT en niet-IKT (N = 250)

4.2.5 Aantal locaties per verantwoordelijke (groepsopvang)

In de geobserveerde steekproef van de locaties groepsopvang geven 123 verantwoordelijken (74.5%) aan dat ze verantwoordelijk zijn voor één locatie. Eén vierde (25.5%) is verantwoordelijk voor meerdere locaties. Het gaat om achttien verantwoordelijken (10.9%) die verantwoordelijk zijn voor twee locaties, tien verantwoordelijken (6.1%) die verantwoordelijk zijn voor drie locaties, drie verantwoordelijken (1.8%) die verantwoordelijk zijn voor vier

locaties, vijf verantwoordelijken (3.0%) die verantwoordelijk zijn voor vijf locaties, drie verantwoordelijken (1.8%) die verantwoordelijk zijn voor zes locaties en drie verantwoordelijken (1.8%) die respectievelijk verantwoordelijk zijn voor zeven, veertien of negentien locaties.

4.2.6 Verantwoordelijke met begeleidende taken

Daarnaast werken 95 (56.2%) van de 169 verantwoordelijken in de deelnemende locaties groepsopvang mee als kinderbegeleider in de dagelijkse werking. Dit gebeurt veel vaker in de locaties groepsopvang niet-IKT (N = 62/84, 73.8%) dan in de locaties groepsopvang IKT (N = 33/85, 38.8%). Hierboven zagen we reeds dat niet-IKT-groepsopvang vaker kleinere opvanglocaties zijn dan IKT-groepsopvang (tabel 3). We stellen ook vast dat locaties waar de verantwoordelijke meewerkt als kinderbegeleider kleiner zijn (het gaat om locaties met gemiddeld 24.5 kinderen) dan locaties waar dit niet het geval is (die zijn met gemiddeld 44.3 kinderen heel wat groter).

4.3 Gegevens over de geobserveerde leefgroep op de dag van observatie

4.3.1 Grootte van de geobserveerde leefgroep op de dag van de observatie

Op het einde van de halve dag observatie in de leefgroep is er systematisch genoteerd hoeveel kinderbegeleiders (incl. stagiaires) het grootste deel van de observatievoormiddag (minimaal twee observatierondes) aanwezig waren, wat het totaal aantal aanwezige kinderen was (zowel wakkere als slapende kinderen, het gaat om alle kinderen in de leefgroep zoals die geregistreerd worden in het aanwezigheidsregister) en wat de leeftijd (in maanden) was van het jongste en oudste aanwezige kind.

4.3.1.1 Aantal kinderen van de geobserveerde leefgroep op de dag van observatie

Over alle geobserveerde leefgroepen heen worden er gemiddeld 9 kinderen per groep opgevangen (M = 9.31, SD = 4.71) met een minimum van twee kinderen en een maximum van vierentwintig kinderen. Meer specifiek gaat het in de locaties gezinsopvang gemiddeld om 5 kinderen per groep (M = 4.87, SD = 1.61). In de locaties groepsopvang gaat het gemiddeld om 11 à 12 kinderen (M = 11.58, SD = 4.11). In locaties zonder IKT (M = 11.57, SD = 4.64, range = 3.00 – 24.00) zijn gemiddeld iets meer kinderen aanwezig dan in locaties met IKT (M = 8.01, SD = 4.23, range = 2.00 – 19.00). Ook bij opsplitsing naar opvangvorm blijft de trend dat in opvanglocaties zonder IKT gemiddeld meer kinderen aanwezig zijn. Dit is gelijkaardig aan de steekproef in de wetenschappelijke nulmeting, waar er gemiddeld 8.61 (SD = 4.23) kinderen aanwezig waren in een leefgroep. Opgesplitst naar opvangvorm zagen we daar gemiddeld 5.06 (SD = 1.64) aanwezige kinderen in gezinsopvang en 10.79 (SD = 3.84) aanwezige kinderen in groepsopvang op de dag van de observatie.

4.3.1.2 Aantal begeleiders van de geobserveerde leefgroep op de dag van observatie

Gemiddeld is er één begeleider aanwezig in de gezinsopvang (M = 1.08, SD = 0.27), met een maximum van twee begeleiders. In groepsopvang zijn er gemiddeld iets meer dan twee begeleiders aanwezig (M = 2.34, SD = 1.07) met een minimum van één en een maximum van

twalf begeleiders¹. Er is weinig verschil tussen locaties gezinsopvang met of zonder IKT. In de locaties groepsopvang met IKT zijn er gemiddeld iets meer begeleiders (M = 2.47, SD = 1.28) dan in locaties groepsopvang zonder IKT (M = 2.21, SD = 0.78).

4.3.1.3 Ratio van de geobserveerde leefgroep op de dag van observatie

Gemiddeld gezien is de ratio (aantal kinderen per begeleider) in de locaties gezinsopvang (M = 4.66, SD = 1.62, range = 1.00 – 8.00) iets lager dan in de locaties groepsopvang (M = 5.41, SD = 2.20, range = 0.33 – 16.00). In locaties zonder IKT (M = 5.80, SD = 2.26, range = 1.67 – 16.00) ligt de ratio gemiddeld iets hoger dan in locaties met IKT (M = 4.79, SD = 1.82, range = 0.33 – 12.00). Ook bij opsplitsing naar opvangvorm blijft de trend dat in opvanglocaties zonder IKT de ratio gemiddeld iets hoger is (hoger aantal kinderen per begeleider). De ratio is gelijkaardig als in de steekproef van de wetenschappelijke nulmeting. Daar was sprake van een ratio van 4.99 (SD = 1.62) in gezinsopvang en een ratio van 5.50 (SD = 2.09) in groepsopvang. De range is breed (in de totale steekproef gaat de range van 0.33 tot 16.00 kinderen/begeleider), wat betekent dat in sommige groepen de ratio veel groter is dan in andere groepen.

	Totale steekproef (N = 275)	Gezins Opvang (N = 95)	Groeps Opvang (N = 180)	Gezins opvang Geen Sociaal statuut (N = 8)	Gezins opvang sociaal statuut (N = 87)	Groeps opvang niet-IKT (N = 87)	Groeps opvang IKT (N = 93)
N verschillende kinderen in de geobserveerde leefgroep op het moment van de observatie	9.31 (4.71)	4.87 (1.61)	11.58 (4.11)	5.40 (1.17)	4.82 (1.65)	12.18 (4.41)	10.97 (3.72)
Min. – Max.	2.00 – 24.00	2.00 – 8.00	3.00 – 24.00	4.00 – 7.00	2.00 – 8.00	3.00 – 24.00	3.00 – 19.00
N verschillende begeleiders in de geobserveerde leefgroep op het moment van de observatie	1.91 (1.06)	1.08 (0.27)	2.34 (1.07)	1.10 (0.32)	1.08 (0.27)	2.21 (0.78)	2.47 (1.28)
Min. – Max.	1.00 – 12.00	1.00 – 2.00	1.00 - 12.00	1.00 – 2.00	1.00 – 2.00	1.00 – 5.00	1.00 – 12.00
Kind-begeleiderratio: N aantal kinderen/begeleider op moment van observatie	5.16 (2.05)	4.66 (1.62)	5.41 (2.20)	5.10 (1.37)	4.61 (1.64)	5.87 (2.33)	4.95 (1.96)
Min. – Max.	0.33 – 16.00	1.00 – 8.00	0.33 – 16.00	3.00 – 7.00	1.00 – 8.00	1.67 – 16.00	0.33 – 12.00

Tabel 9: Gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD), N kinderen, begeleiders en ratio in de geobserveerde leefgroep, op de dag van observatie, opgesplitst naar gezins- en groepsopvang, IKT en niet-IKT (N = 275)

¹ Vermoedelijk verwijst 12 volwassenen naar één specifiek druk moment in de leefgroep, en betreft het hier geen 12 volwassenen die de hele observatievoormiddag aanwezig waren.

4.3.2 Het verwachte aantal verschillende kinderen in de geobserveerde leefgroep tijdens de week van de observatie

Hierboven (tabel 3) zagen we dat het aantal verschillende kinderen per leefgroep in de week van de observatie iets hoger is in locaties groepsopvang met IKT (M = 25.62, SD = 21.47) en ook dat de spreiding groter is in vergelijking met locaties groepsopvang zonder IKT (M = 21.13, SD = 10.35).

4.3.3 Aantal verschillende volwassenen die kinderen zien in de geobserveerde leefgroep tijdens de week van de observatie

De vragenlijst peilde naar het aantal verschillende gezichten dat de kinderen in de geobserveerde leefgroep tijdens de week van de observatie te zien krijgen. Het gaat hierbij om zowel kinderbegeleiders, stagiaires, cursisten, zij-instromers, pedagogische omkadering (zoals coaches) en anderen (bv. dienstverantwoordelijke) die daadwerkelijk met de kinderen omgaan tijdens de week van de observatie.

Vaste, vertrouwde gezichten bieden emotionele veiligheid aan kinderen¹. Het aantal verschillende volwassenen houden we daarom best beperkt. In de vragenlijst werd een onderscheid gemaakt tussen het aantal kinderbegeleiders, stagiaires en vrijwilligers, pedagogische omkadering en andere.

4.3.3.1 Gezinsopvang

In de steekproef hebben 93 van de in totaal 103 locaties gezinsopvang, het aantal verschillende volwassenen genoteerd waar kinderen – in de week van de observatie – mee in contact komen. In 65 van de 93 locaties gezinsopvang (69.9%) zien de kinderen enkel de onthaalouder. In tabel 10 hieronder nemen we – omwille van het kleine aantal extra gezichten in de gezinsopvang geen gemiddelde en SD maar beperken we ons tot een beschrijving van de spreiding. In 20 van de 93 locaties (21.51%) zien kinderen nog één andere persoon. Dit was in acht locaties (40.0%) de pedagogische omkadering, in twee locaties (10.0%) een vrijwilliger en éénmaal (5.0%) de verantwoordelijke van een overkoepelende organisatie, in negen locaties (45.0%) de partner of ouder van de onthaalouder. In acht van de 93 locaties (8.6%) zien kinderen twee of meer extra gezichten. Dit ging altijd om gezinsleden of ouders van de onthaalouder.

4.3.3.2 Groepsopvang

In de steekproef hebben 180 van de in totaal 201 betrokken locaties groepsopvang genoteerd hoeveel verschillende volwassenen, kinderen zien in de week van de observatie. Kinderen zien gemiddeld vier extra gezichten in de week van de observatie. Dat zijn vooral extra kinderbegeleiders en in mindere mate stagiaires en coaches. In de week van de observatie was er in 47.2% van de locaties groepsopvang een stagiaire aanwezig en in 35.5% van de locaties een coach. Gemiddeld zijn er meer extra gezichten in de IKT groepsopvang.

N extra volwassenen in geobserveerde leefgroep	% leefgroepen met x aantal gezichten	
	Gezinsopvang	Groepsopvang
0	69.9 %	4.4 %

1	21.5 %	2.2 %
2	5.4 %	16.1 %
3	1.1 %	18.3 %
4	1.1 %	23.9 %
5		15.0 %
Meer dan 5	1.1 %	20.0 %

Tabel 10: Leefgroepen waar kinderen extra volwassenen zien in hun leefgroep tijdens de week van de observatie, in percentage, naar opvangvorm (N = 275)

	Groepsopvang niet-IKT (N = 101)	Groepsopvang IKT (N = 100)
N totaal aantal verschillende <u>personeelsleden</u> in de geobserveerde leefgroep in de week van observatie	3.53 (1.51)	4.44 (2.51)
N totaal aantal verschillende <u>kinderbegeleiders</u> in de geobserveerde leefgroep in de week van observatie	2.93 (1.25)	3.24 (1.71)
N totaal aantal verschillende <u>stagiaires</u> in de geobserveerde leefgroep in de week van observatie	0.39 (0.67)	0.72 (0.86)
N totaal aantal verschillende <u>pedagogische omkadering</u> in de geobserveerde leefgroep in de week van observatie	0.21 (0.44)	0.48 (0.62)

Tabel 11: Aantal extra gezichten, in gemiddelde (M) en standaardafwijking (SD), in groepsopvang, IKT en niet-IKT (N = 201)

4.4 Achtergrondkenmerken van de kinderen (geobserveerde leefgroep) in de opvanglocaties uit de steekproef

Om een inschatting te maken van de diversiteit aan kinderen binnen de geobserveerde leefgroepen is een aantal achtergrondkenmerken verzameld zoals het aantal kinderen binnen de groep dat uit een één-oudergezin komt, thuis geen of niet enkel Nederlands spreekt, een moeder heeft die niet geboren is in België of de buurlanden, een mentale of lichamelijke beperking heeft en het aantal kinderen dat 2 halve dagen of minder naar de opvang komt. Verantwoordelijken konden voor elk van deze uitspraken aanduiden of dit gold voor niemand in de leefgroep, voor minder dan 10% van de kinderen van de groep, voor ongeveer 25%, voor ongeveer 33% of voor de helft of meer van de kinderen in de leefgroep. In tabel 12 geven we het aandeel (percentage) kinderen in de leefgroep weer waarvoor een bepaald achtergrondkenmerk geldt. In tabel 13 gaan we na in welke mate deze achtergrondkenmerken samenhangen.

In de gegeven percentages in tabel 12 zien we dat in een klein aandeel geobserveerde leefgroepen vluchtelingenkinderen opgevangen worden (8.4%) of kinderen van een etnische groep (8.8%). In één vijfde van de geobserveerde leefgroepen worden ook kinderen die niet in België of een van de buurlanden geboren zijn opgevangen (21.8%) of kinderen met specifieke noden of behoeften (21.0%). Het gaat binnen deze leefgroepen in de meeste gevallen om minder dan 10% van de groep.

Meer dan één derde van de geobserveerde leefgroepen (35.0%) vangt kinderen op die maximum twee halve dagen per week komen. Bijna de helft van de leefgroepen (42.7%) bevat kinderen van een één-oudergezin of kinderen uit socio-economisch kwetsbare situaties (39.3%). In 71.9% van de geobserveerde leefgroepen worden kinderen opgevangen met een andere thuistaal (in 16.4% spreekt de helft of meer van de kinderen in de geobserveerde leefgroepen thuis niet enkel Nederlands). In 64.1% van de geobserveerde leefgroepen zijn

kinderen aanwezig van een moeder die niet in België of buurlanden geboren is. In 10.0% van de leefgroepen worden ook kinderen ouder dan 3 jaar opgevangen.

	Geen	< 10%	+/- 25%	+/- 33%	+/- 50% of meer
Kinderen wiens thuistaal niet (enkel) Nederlands is	28.1 %	36.9 %	12.9 %	5.7 %	16.4 %
Kinderen met specifieke noden/behoefte door een mentale of lichamelijke beperking	79.0 %	19.1 %	1.2 %	0.8 %	0.0 %
Kinderen uit socio-economisch kwetsbare gezinnen	60.7 %	22.1 %	9.2 %	6.1 %	1.9 %
Kinderen die niet in België of de buurlanden (Nederland, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg) zijn geboren	78.2 %	16.1 %	3.5 %	1.2 %	1.2 %
Kinderen wiens moeder niet geboren is in België of de buurlanden (Nederland, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg)	35.9 %	39.4 %	12.4 %	6.6 %	5.8 %
Kinderen die vluchtelingen zijn	91.6 %	6.5 %	0.8 %	0.8 %	0.4 %
Kinderen die tot een etnische groep, nationale minderheid of inheemse gemeenschap behoren (vb: Roma)	91.2 %	5.8 %	1.2 %	0.4 %	1.5 %
Kinderen jonger dan 18 maanden	6.1 %	14.1 %	18.6 %	22.1 %	39.2 %
Kinderen tussen 18 maanden en 3 jaar oud	7.7 %	8.4 %	9.2 %	18.0 %	56.7
Kinderen van 3 jaar en ouder	90.0 %	8.1 %	1.5 %	0.4 %	0.0 %
Kinderen uit een één-oudergezin	57.3 %	36.9 %	5.0 %	0.8 %	0.0 %
Kinderen die twee dagdelen per week of minder komen	65.0 %	25.0 %	6.5 %	1.9 %	1.5 %

Tabel 12: Samenstelling van de geobserveerde leefgroepen volgens een bepaald achtergrondkenmerk, in percentage (N = 275)

Om na te gaan of er een verband is tussen de verschillende achtergrondkenmerken van kinderen, is een Kendall's Tau berekend. Op basis daarvan zien we in tabel 13 dat:

- opvanglocaties die meer kinderen hebben die thuis geen Nederlands spreken, ook meer kinderen opvangen met een beperking, kinderen met een lage SES, kinderen met een ander geboorteland of waarvan de moeder een andere geboorteland heeft, kinderen die vluchteling zijn of deel van etnische minderheid en kinderen uit éénoudergezinnen.
- er geen verband is tussen het percentage kinderen met een andere thuistaal en het percentage kinderen in de opvang die maximum 2 halve dagen naar de opvang komen.
- opvanglocaties die meer kinderen met een beperking opvangen, vangen ook meer kinderen op waarvan de moeder in een ander land geboren is (maar niet meer kinderen die zelf in een ander land geboren zijn). Ze vangen ook meer kinderen uit een éénouder gezin op. Met de overige items is er geen significant verband.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Thuistaal niet Nederlands												
2. Beperking	.14											
3. SES	.47***	.24***										
4. Geboorteland kind	.33***	.06	.27***									

5. Geboorteland moeder	.67***	.17**	.46***	.38***							
6. Vluchteling	.31***	.12	.28***	.27	.25***						
7. Etnische groep	.32***	.04	.34***	.20	.31***	.34**					
8. -18 maanden	.01	.02	.02	-.08	.02	.01	-.02				
9. +18 maand	.03	.08	.03	-.01	-.03	.03	-.07	-.27***			
10. + 3 jaar	.07	.12	.06	-.05	.07	.13	.03	.00	.07		
11. Één-oudergezin	.14*	.17**	.44***	.05	.18**	.16*	.18*	.05	.02	.11	
12. Max 2 dagdelen	-.05	.08	.06	.04	.03	.09	.15*	.05	-.10	.07	.13*

Tabel 13: Kendall's Tau correlatie tussen achtergrondkenmerken van kinderen (N = 275)

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Naar opvangvorm (tabel 14) valt op dat in de gezinsopvang significant minder kinderen met een andere thuistaal, een beperking, een lage SES, een moeder met een ander geboorteland en kinderen van een etnische minderheid worden opgevangen dan in groepsopvang. Voor de variabelen geboorteland kind, vluchteling, -18 maanden, + 18 maanden, kleuter, één-oudergezin, max. 2 dagdelen, zijn er geen significante verschillen naar opvangvorm. De kenmerken met * zijn significant verschillend tussen gezins- en groepsopvang.

	Geen		< 10%		+/- 25%		+/- 33%		+/- 50% of meer	
	Gezin	Groep	Gezin	Groep	Gezin	Groep	Gezin	Groep	Gezin	Groep
Kinderen wiens thuistaal niet (enkel) Nederlands is*	42.2	20.8	25.6	42.8	15.6	11.6	3.3	6.9	13.3	17.9
Kinderen met specifieke noden/behoeften door een mentale of lichamelijke beperking*	88.9	73.8	10.0	23.8	1.1	1.2	0.0	1.2	0.0	0.0
Kinderen uit socio-economisch kwetsbare gezinnen*	73.3	54.1	15.6	25.6	7.8	9.9	2.2	8.1	1.1	2.3
Kinderen die niet in België of de buurlanden (Nederland, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg) zijn geboren	85.4	74.4	10.1	19.2	2.3	4.1	1.1	1.2	1.1	1.2
Kinderen wiens moeder niet geboren is in België of de buurlanden (Nederland, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg)*	54.6	26.3	20.5	49.1	15.9	10.5	5.7	7.0	3.4	7.0

Kinderen die vluchtelingen zijn	95.5	89.6	2.3	8.7	0.0	1.2	1.1	0.6	1.1	0.0
Kinderen die tot een etnische groep, nationale minderheid of inheemse gemeenschap behoren (vb: Roma)*	97.7	87.8	1.1	8.1	0.0	1.7	0.0	0.6	1.1	1.7
Kinderen jonger dan 18 maanden	7.8	5.2	24.4	8.7	11.1	22.5	22.2	22.0	34.4	41.6
Kinderen tussen 18 maanden en 3 jaar oud	3.4	9.9	12.4	6.4	12.4	7.6	16.9	18.6	55.1	57.6
Kinderen van 3 jaar en ouder	87.6	91.2	10.1	7.0	1.1	1.8	1.1	0.0	0.0	0.0
Kinderen uit een één-oudergezin	65.2	53.2	28.1	41.5	4.5	5.3	2.3	0.0	0.0	0.0
Kinderen die twee dagdelen per week of minder komen	64.8	65.1	22.7	26.2	8.0	5.8	2.3	1.7	2.3	1.2

Tabel 14: Samenstelling van de geobserveerde leefgroepen volgens een bepaald achtergrondkenmerk, in percentage, opgesplitst naar opvangvorm (N = 275)

Naar al dan niet werken met IKT (tabel 15), valt op dat locaties met IKT significant meer kinderen met een andere thuistaal, een beperking, een lage SES, een moeder met een ander geboorteland, kinderen die vluchteling zijn, een etnische minderheid en kinderen uit een één-ouder gezin opvangen. Met andere woorden, het publiek van opvanglocaties met IKT is duidelijk diverser dan het publiek in locaties zonder IKT. Voor de variabelen geboorteland kind, -18 maanden, + 18 maanden, kleuter, max. 2 dagdelen zijn er geen significante verschillen tussen locaties met IKT en zonder IKT. De kenmerken met een * zijn significant verschillend tussen locaties zonder en met IKT.

	Geen		< 10%		+/- 25%		+/- 33%		+/- 50% of meer	
	niet-IKT	IKT	niet-IKT	IKT	niet-IKT	IKT	niet-IKT	IKT	niet-IKT	IKT
Kinderen wiens thuistaal niet (enkel) Nederlands is*	36.2	23.7	43.6	33.1	7.5	16.0	3.2	7.1	9.6	20.1
Kinderen met specifieke noden/behoefte door een mentale of lichamelijke beperking*	80.9	78.0	19.2	19.1	0.0	1.8	0.0	1.2	0.0	0.0
Kinderen uit socio-economisch kwetsbare gezinnen*	90.4	44.1	7.5	30.4	1.1	13.7	0.0	9.5	1.1	2.4
Kinderen die niet in België of de buurlanden (Nederland, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg) zijn geboren	79.8	77.3	13.8	17.4	4.3	3.0	1.1	1.2	1.1	1.2
Kinderen wiens moeder niet geboren is in België	39.8	33.7	48.4	34.3	4.3	16.9	4.3	7.8	3.2	7.2

of de buurlanden (Nederland, Duitsland, Frankrijk, Luxemburg)*										
Kinderen die vluchtelingen zijn*	95.7	89.3	4.3	7.7	0.0	1.2	0.0	1.2	0.0	0.6
Kinderen die tot een etnische groep, nationale minderheid of inheemse gemeenschap behoren (vb: Roma)*	94.6	89.2	4.3	6.6	1.1	1.2	0.0	0.6	0.0	2.4
Kinderen jonger dan 18 maanden	5.3	6.5	8.5	17.2	23.4	16.0	24.5	20.7	38.3	39.6
Kinderen tussen 18 maanden en 3 jaar oud	6.4	8.4	6.4	9.6	6.4	10.8	23.4	15.0	57.5	56.3
Kinderen van 3 jaar en ouder	90.3	89.8	6.5	9.0	2.2	1.2	1.1	0.0	0.0	0.0
Kinderen uit een één-oudergezin*	73.1	48.5	24.7	43.7	1.1	7.2	1.1	0.6	0.0	0.0
Kinderen die twee dagdelen per week of minder komen	66.0	64.5	24.5	25.3	4.3	7.8	4.3	0.6	1.1	1.8

Tabel 15: Samenstelling van de geobserveerde leefgroepen volgens een bepaald achtergrondkenmerk, in percentage, opgesplitst locaties IKT en niet-IKT (N = 275)

4.5 Kinderbegeleiders (geobserveerde leefgroep) in de opvanglocaties groepsopvang uit de steekproef

In de vragenlijst voor groepsopvang werden dezelfde vragen gesteld over de achtergrond van de kinderbegeleiders in de leefgroep als de verantwoordelijken over zichzelf hebben beantwoord. De gerapporteerde cijfers omvatten de gegevens van alle kinderbegeleiders werkzaam in de geobserveerde leefgroep tijdens de week van de observatie. Men kon over maximum vijf begeleiders info ingeven. Deze info werd ingevuld door de verantwoordelijke.

4.5.1 Personalialia

We hebben info gekregen over 432 kinderbegeleiders.

Geslacht: In de steekproef is 97.0% van de kinderbegeleiders een vrouw. Er zijn geen significante verschillen naargelang het al dan niet werken met IKT .

Leeftijd: De gemiddelde leeftijd van de kinderbegeleiders is 34.37 jaar (SD = 11.12). Tussen IKT-locaties (M = 35.29, SD = 10.98) en niet-IKT-locaties (M = 33.15, SD = 11.21) zijn er geen uitgesproken verschillen. Dit is analoog aan de steekproef uit de wetenschappelijke nulmeting, waar kinderbegeleiders gemiddeld 34.98 jaar (SD = 7.38) waren.

Achtergrond: 84.7% van de kinderbegeleiders spreekt thuis enkel Nederlands. Niet-IKT-locaties hebben een hoger percentage 'uitsluitend Nederlands sprekende' kinderbegeleiders (89.4%) dan IKT-locaties (80.9%). Het merendeel (91.0%) van de begeleiders is in België geboren. Dit percentage is hoger in niet-IKT locaties (94.7%) dan IKT-locaties (88.1%).

4.5.2 Ervaring

In de steekproef is het aantal jaren ervaring in de huidige locatie niet voor iedere begeleider bevestigd, waardoor we hier uitsluitend algemene uitspraken over kunnen doen en we dit onderdeel niet met de steekproef uit de wetenschappelijke nulmeting kunnen vergelijken. Het merendeel (65.4%) van de kinderbegeleiders uit de steekproef van de wetenschappelijke éénmeting heeft ook een andere job-ervaring. Hierbij gaat het in de helft van deze situaties (51.1%) om ervaring in een andere opvanglocatie (gemiddeld heeft men daar 4.8 jaar ervaring opgedaan, bij een derde (36.5%) gaat het om eerdere werkervaring in een niet-pedagogische setting en bij 12.4% om ervaring in een andere pedagogische setting (gemiddeld heeft men daar 5.2 jaar ervaring opgedaan).

4.5.3 Diploma en onderwijsopleiding

In de vragenlijst kon aangeduid worden op welk niveau (geen diploma, lager secundair, hoger secundair, hoger beroeps en hoger onderwijs) het hoogst behaalde diploma van de kinderbegeleider in te delen is. Omgezet naar de Vlaamse kwalificatiestructuur geeft dit het onderstaande beeld (tabel 16). De meeste kinderbegeleiders in de groepsopvang (69.1%) hebben een diploma op VKS-niveau 4 (hoger secundair onderwijs), ongeveer één zesde (15.7%) heeft een diploma op VKS-niveau 6 (bachelor) of VKS-niveau 7 (master). Een verantwoordelijke in gezinsopvang en kinderbegeleider/verantwoordelijke in een groepsopvang met max. 18 vergunde plaatsen heeft minstens een kwalificatiebewijs nodig op VKS-4, tenzij men een attest afwijking heeft, toegekend door Agentschap Opgroeien. Dit verklaart het grote percentage bij VKS-4.

Als we in tabel 6 hierboven voor gezinsopvang bekijken, zien we dat 58.6% van de onthaalouders een diploma op VKS-niveau 4 heeft en 12.6% een diploma op VKD-niveau 6 of 7. Ongeveer één vijfde (19.3%) van de onthaalouders heeft een diploma op VKS-niveau 2 of 3. Voor begeleiders in de groepsopvang is dit 12.1%.

Vergelijking met de steekproef van de wetenschappelijke nulmeting is hier niet goed mogelijk, omdat we daar het hoogst behaalde diploma in het team van kinderbegeleiders van de geobserveerde locatie groepsopvang bekeken hebben (in plaats van de kwalificaties van alle begeleiders uit de steekproef). Dat gaf toen de volgende verdeling: 4.1% van de locaties groepsopvang had een hoogst behaalde kwalificatie in het team op VKS-niveau 1-2, 4.6% had een kwalificatie VKS-niveau 3, 47.3% had een kwalificatie op VKS-niveau 4, 4.6% had een kwalificatie VKS-niveau 5, 25% had een had een kwalificatie VKS-niveau 6 of 7 en voor 10.8% van de geobserveerde locaties was diploma onbekend.

	1	2	3	4	5	6	7	Totaal
Totale steekproef groepsopvang		17 [4.4%]	30 [7.7%]	268 [69.1%]	12 [3.1%]	57 [14.7%]	4 [1.1%]	388 [100%]
Groepsopvang niet-IKT		5 [3.0%]	11 [6.6%]	113 [67.7%]	6 [3.6%]	30 [18.0%]	2 [1.2%]	167 [100%]
Groepsopvang IKT		12 [5.4%]	19 [8.6%]	155 [70.1%]	6 [2.7%]	27 [12.2%]	2 [0.9%]	221 [100%]

Tabel 16: Verdeling onderwijsopleiding naar Vlaamse kwalificatiestructuur van kinderbegeleiders groepsopvang, algemeen en IKT/niet-IKT (N en %) (N = 388)

In de steekproef heeft 12.8% van de kinderbegeleiders een extra opleiding gevolgd.

4.5.4 Arbeidsregime en statuut

In de steekproef groepsopvang werkt 66.7% van de begeleiders voltijds en 33.3% deeltijds. In de IKT groepsopvang wordt veel vaker deeltijds gewerkt (43.2%)² dan in de niet-IKT locaties (20.3%). De vergelijking tussen locaties met/zonder IKT kan niet helemaal gemaakt worden, omdat locaties zonder IKT ook heel wat zelfstandigen omvatten waarbij we geen zicht hebben op het arbeidsregime (zie tabel 5 hierboven). Wanneer men deeltijds werkt, gaat het vooral om een 4/5 tewerkstelling (37.8%) of een halftijdse tewerkstelling (26.5%). In Tabel 17 hieronder zien we dat in niet-IKT locaties heel wat kinderbegeleiders (39.2%) als zelfstandigen werken. Bij IKT locaties heeft de meerderheid (85.6%) een contract van onbepaalde duur.

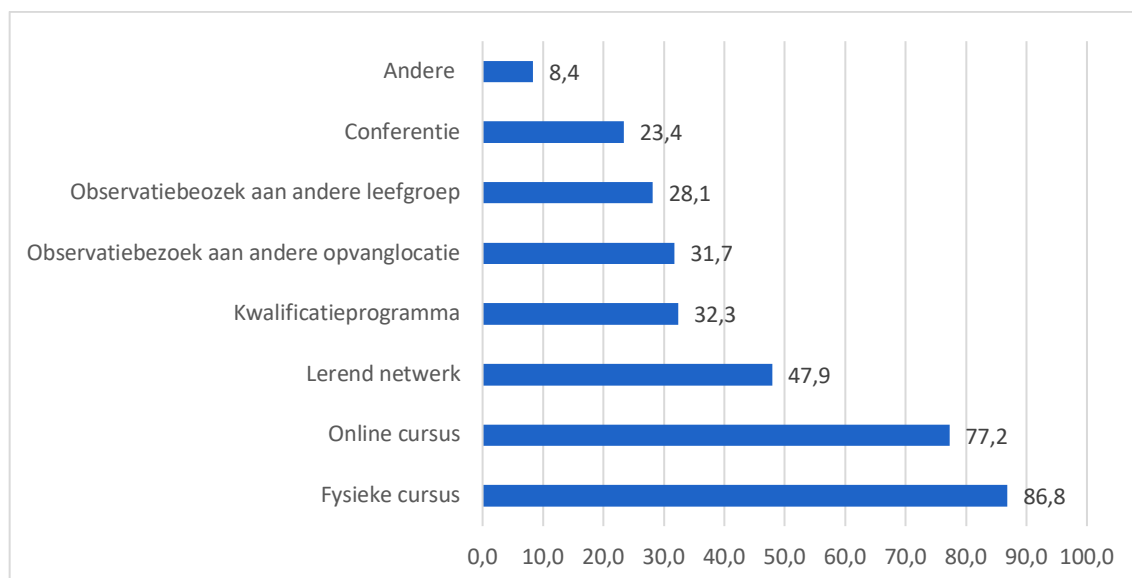
	Totale steekproef (N = 432)	Groepsopvang niet-IKT (N = 189)	Groepsopvang IKT (N = 243)
Contract bepaalde duur	29 [6.7%]	18 [9.5%]	11 [4.5%]
Contract onbepaalde duur	300 [69.4%]	92 [48.7%]	208 [85.6%]
Vervangingscontract	21 [4.7%]	5 [2.7%]	16 [6.6%]
Zelfstandige	81 [18.8%]	74 [39.2%]	7 [2.9%]
Vrijwilliger	1 [0.2%]		1 [0.4%]

Tabel 17: N en % werkstatuut, totale steekproef groepsopvang en opgesplitst naar locaties groepsopvang IKT/niet-IKT (N = 432)

4.6 Professionalisering en pedagogische ondersteuning in de opvanglocaties uit de steekproef

In de vragenlijst groepsopvang konden verantwoordelijken aangeven welke activiteiten op vlak van professionalisering kinderbegeleiders in de geobserveerde leefgroep konden volgen (meerdere antwoorden zijn mogelijk). Van de 182 ontvangen contextvragenlijsten zijn er vijftien voorzieningen die hier geen antwoorden aankruisen. Het is onduidelijk of dit missings zijn dan wel dat de activiteiten niet aangeboden worden. In het onderstaande rapporteren we over de 167 locaties die geantwoord hebben op deze vraag.

We zien dat het volgen van fysieke en online cursussen in meer dan drie vierde van de locaties groepsopvang uit de steekproef voorkomt. Een lerend netwerk komt voor in ongeveer de helft van de locaties groepsopvang, observatiebezoeken en kwalificatieprogramma's komen voor in bijna één derde van de opvanglocaties. Als men 'andere' aankruist, gaat het bijvoorbeeld om bijscholingen aangeboden door een ondersteuner (zoals Mentees, VVSG), een lokaal bestuur (bv. Stad Antwerpen) of externe vormingsorganisatie (bv. VIVO), een EHBO cursus, het BLINK-platform,...

Figuur 2: Percentage activiteiten die kinderbegeleiders in groepsopvang in kader van professionalisering kunnen volgen (N = 167)

De frequentie van de professionaliseringsinitiatieven is ook bevraagd, zowel in gezins- als groepsopvang. Opvallend is dat in gezinsopvang de frequentie hoger ligt. Van de 90 locaties gezinsopvang die geantwoord hebben op deze vraag, geven er 69 onthaalouders (76.7%) aan dat ze halfjaarlijks of vaker een cursus, vorming, conferentie of studiedag volgen. Van de 157 locaties groepsopvang die hierop antwoorden, geven er 65 (41.4%) aan dat er minstens halfjaarlijks of vaker professionaliserings-activiteiten voor kinderbegeleiders zijn. Een soortgelijke vraag is ook gesteld op niveau van de verantwoordelijken voor locaties groepsopvang. Daar geeft 68.8% (106/154) aan minstens jaarlijks deel te nemen aan een professionaliseringsactiviteit. In niet-IKT locaties worden minder professionaliseringsactiviteiten gevolgd dan in IKT locaties, maar dit verschil is niet significant.

In de vragenlijst groepsopvang konden verantwoordelijken aangeven hoe vaak ze de afgelopen twaalf maanden een aantal activiteiten ondernomen hebben, bij één of meerdere kinderbegeleiders uit de geobserveerde leefgroep, om de pedagogische kwaliteit te ondersteunen (het gaat om activiteiten zoals bijvoorbeeld het bespreken van de manieren van samenspelen, het observeren, het geven van feedback en gezamenlijk reflecteren....). In tabel 18 hieronder zien we dat verantwoordelijken het vaakst kinderbegeleiders ondersteunen door de interacties met de kinderen te observeren. Het zelfevaluatie-instrument MeMoQ wordt minder vaak dan maandelijks gebruikt. Ook de samenwerking met een coach gebeurt niet zo vaak.

	N	Nooit	Minder dan maandelijks	Maandelijks	Wekelijks	Dagelijks
Ik werkte samen met kinderbegeleiders om de manier waarop kinderen samen spelen te verbeteren.	169	12 [7.1%]	38 [22.5%]	43 [25.4%]	34 [20.1%]	42 [24.9%]
Ik observeerde de interactie met de kinderen en de aanpak van de kinderbegeleiders.	169	6 [3.6%]	31 [18.3%]	25 [14.8%]	46 [27.1%]	61 [36.1%]
Ik gaf feedback aan de kinderbegeleiders op basis van mijn observaties en reflecteer samen met hen op hun pedagogisch handelen.	168	8 [4.8%]	42 [25.0%]	47 [28.0%]	37 [22.0%]	34 [20.2%]
Ik ondersteunde de samenwerking tussen de kinderbegeleiders zodat ze nieuwe benaderingen in hun praktijken zouden kunnen ontwikkelen.	168	21 [12.5%]	35 [20.8%]	50 [29.8%]	27 [16.1%]	35 [20.8%]
Ik ondernam acties om ervoor te zorgen dat de kinderbegeleiders hun verantwoordelijkheid nemen om hun vaardigheden in het werken met kinderen te verbeteren.	167	15 [9.0%]	38 [22.8%]	53 [31.7%]	28 [16.8%]	33 [19.8%]
Ik gebruikte het MeMoQ zelfevaluatie-instrument en besprak de resultaten samen met de kinderbegeleiders.	166	22 [13.3%]	95 [57.2%]	36 [21.7%]	5 [3.0%]	8 [4.8%]
Ik werkte samen met een pedagogisch coach.	166	16 [9.6%]	60 [36.1%]	53 [31.9%]	20 [12.0%]	17 [10.2%]

Tabel 18: Percentage en frequentie waarin verantwoordelijke in groepsopvang de kinderbegeleider ondersteunt (N = 166-169)

In tabel 19 en 20 hieronder geven we weer in welke mate initiatieven genomen worden in functie van de pedagogische ondersteuning. Deze info is op een andere wijze verzameld in locaties gezinsopvang en locaties groepsopvang, waardoor we de twee opvangvormen niet helemaal kunnen vergelijken. De frequentie waarin bepaalde initiatieven genomen worden (de kolomhoofdingen) zijn verschillend in gezins- en groepsopvang.

In locaties gezinsopvang uit de steekproef (tabel 19) zien we dat er in meer dan de helft van de locaties (53.9%) minstens maandelijks ondersteuning is via begeleiding op de werkvloer. Een groot deel van de onthaalouders (81.6%) kan minstens halfjaarlijks overleggen met collega's of andere personen omtrent het eigen handelen. Voor één derde (35.6%) is dat zelfs maandelijks of wekelijks. Bijna alle onthaalouders (87.5%) hebben jaarlijks een functioneringsgesprek. Inspiratie uit vakliteratuur gebeurt minder frequent. Het gaat hier zowel om onthaalouders sociaal statuut en onthaalouder geen sociaal statuut. Als we dit verder opsplitsen zien we dat 3 van de 8 onthaalouders geen sociaal statuut die de contextvragenlijst ingevuld hebben hier aangeven dat ze ook een functioneringsgesprek voeren. Van de 80 onthaalouders sociaal statuut die de contextvragenlijst ingevuld hebben, zijn er 6 onthaalouders (= 8.75%) die aangeven nooit een functioneringsgesprek te hebben. Alle andere onthaalouders (N = 74, 91.25%) hebben minstens één functioneringsgesprek/jaar.

	N	Niet	Minstens 1 keer per jaar	Minstens halfjaarlijk s	Minstens elke maand	Minstens elke week
Overleg met collega's en andere personen uit de kinderopvangsector (eventueel buiten de werkuren) om te reflecteren over het eigen handelen, over kinderen, over vragen van ouders.	87	8 [9.2%]	8 [9.2%]	40 [46.0%]	24 [27.6%]	7 [8.1%]
Inspiratie aanbieden in vaklectuur, websites, onderzoek ... voor de pedagogische werking en nadien eventueel in teamverband bespreken	88	20 [22.7%]	16 [18.2%]	39 [44.3%]	11 [12.5%]	2 [2.3%]
Er is begeleiding op de werkvloer door een collega onthaalouder, dienstverantwoordelijke, pedagogisch ondersteuner	89	7 [7.9%]	2 [2.3%]	32 [36.0%]	48 [53.9%]	0 [0.0%]
Er zijn functioneringsgesprekken over het functioneren	88	11 [12.5%]	37 [42.1%]	20 [22.7%]	20 [22.7%]	0 [0.0%]

Tabel 19: Percentage en frequentie waarin de locatie gezinsopvang de voorbije 12 maanden initiatieven nam in functie van de pedagogische ondersteuning (N = 87 – 89)

In locaties groepsopvang uit de steekproef (tabel 20) zien we dat, analoog aan gezinsopvang, in meer dan de helft van de opvanglocaties (58.9%) er minstens maandelijks ondersteuning is via begeleiding op de werkvloer. In de helft van de opvanglocaties (51.2%) hebben kinderbegeleiders kans om minstens maandelijks te overleggen met collega's of andere personen omtrent het eigen handelen. In de overgrote meerderheid van de opvanglocaties (86.4%) hebben kinderbegeleiders jaarlijks een functioneringsgesprek. Vakliteratuur lijkt iets meer geraadpleegd te worden dan in gezinsopvang.

Verder zien we dat in één derde van de opvanglocaties groepsopvang (33.5%) nooit sprake is van kindvrije momenten tijdens de werkuren. Tegelijk zien we dat in de meerderheid van de opvanglocaties groepsopvang minstens maandelijks de ontwikkeling en het sociaal functioneren van de groepen (60.7%) wordt besproken en 82.4% duidt aan dat kinderen die extra zorg nodig hebben met het team worden besproken. Coaching in vaardigheden omtrent het omgaan met ouders komt minder voor: in 22.4% van de opvanglocaties gebeurt dit nooit.

	N	nooit	Minder dan maandelijk s	Maandelijks	Wekelijks	Dagelijks
Overleg met collega's en andere personen uit de kinderopvangsector (eventueel buiten de werkuren) om te reflecteren over het eigen handelen, over kinderen, over vragen van ouders.	168	10 [5.9%]	72 [42.9%]	48 [28.6%]	15 [8.9%]	23 [13.7%]
Kindvrije momenten voorzien tijdens de werkuren om te reflecteren over het eigen handelen, over de werking, over kinderen, over vragen van ouders.	167	56 [33.5%]	43 [25.7%]	28 [16.8%]	22 [13.2%]	18 [10.8%]
Inspiratie aanbieden in vaklectuur, websites, onderzoek ... voor de pedagogische werking en nadien eventueel in teamverband bespreken	165	23 [13.9%]	78 [47.3%]	42 [25.4%]	13 [7.9%]	9 [5.4%]
Er is coaching/mentoring op de werkvloer door een collega, (pedagogisch) verantwoordelijke of een externe pedagogisch ondersteuner	168	14 [8.3%]	55 [32.7%]	53 [31.5%]	21 [12.5%]	25 [14.9%]
Er zijn functioneringsgesprekken met kinderbegeleiders over hun functioneren in de opvanglocatie	169	23 [13.6%]	114 [67.5%]	20 [11.8%]	5 [3.0%]	7 [4.1%]
De ontwikkeling en het sociaal functioneren van de groepen met elkaar bespreken	163	10 [6.1%]	54 [33.1%]	45 [27.6%]	27 [16.6%]	27 [16.6%]
Met het team bespreken van kinderen die extra zorg nodig hebben	165	8 [4.8%]	21 [12.7%]	46 [27.9%]	45 [27.3%]	45 [27.3%]
Er is coaching van vaardigheden in het omgaan met ouders	165	37 [22.4%]	73 [44.2%]	26 [15.8%]	16 [9.7%]	13 [7.9%]

Tabel 20: Percentage en frequentie waarin de locatie groepsopvang de voorbije 12 maanden initiatieven nam in functie van de pedagogische ondersteuning (N = 165-169)

Er is ook nagegaan hoe frequent teamoverleg over pedagogische thema's plaatsvindt (het gaat hierbij dus niet om praktisch of huishoudelijk overleg). In tabel 21 hieronder zien we dat dergelijk overleg het vaakst maandelijks tot zeswekelijks gebeurt. Ongeveer één zesde vergadert driemaandelijks, een ander zesde vergadert zesmaandelijks en een klein aandeel (ook in groepsopvang) vergadert nooit. In de tabel zien we dat er in 50.0% van de locaties er zeswekelijks of vaker teamoverleg is over pedagogische thema's. Dit gebeurt vaker in de locaties groepsopvang (59.5%) dan in de locaties gezinsopvang (31.8%). Een klein aandeel (3.9%) vergadert nooit over pedagogische thema's.

	Gezin (N = 88)		Groep (N = 168)		Totaal (N = 256)	
1x per week	1.1 %	31.8%	11.9 %	59.5%	8.2 %	50.0%
1 x per twee weken	0.0 %		8.9 %		5.9 %	
1 x per maand	22.7 %		33.3 %		29.7 %	
1 x per zes weken	8.0 %		5.4 %		6.3 %	
1 x per twee maanden	15.9 %	62.5%	8.3 %	37.5%	10.9 %	46.1%
1 x per drie maanden	15.9 %		13.1 %		14.1 %	
1 x per zes maanden	21.6 %		12.5 %		15.6 %	
1 x per per jaar	9.1 %		3.6 %		5.5 %	
Nooit	5.7 %	5.7%	3.0 %	3.0%	3.9 %	3.9%

Tabel 21: Percentage (team)overleg rond pedagogische thema's, totale steekproef (N = 256)

We zien dat de meerderheid van de locaties (75.5%) een pedagogische coach heeft. Er is wel een opvallend verschil naar opvangvorm: in de groepsopvang werkt een minderheid (14.3%) niet met een coach, in de gezinsopvang is dit bijna de helft (43.8%) die niet met een coach samenwerkt.

Wordt er samengewerkt met een coach?	Gezin (N = 89)	Groep (N = 168)	Totaal (N = 257)
Ja, (interne coach) vroeger, maar nu niet meer	1.1 %	1.2 %	1.2 %
Ja (externe coach) vroeger, maar nu niet meer	3.4 %	7.1 %	5.8 %
Ja (interne coach), sinds	30.3 %	38.1 %	35.4 %
Ja, (externe coach), sinds	21.3 %	39.3 %	33.1 %
Neen	43.8 %	14.3 %	24.5 %

Tabel 22: Percentage locaties die samenwerken met een coach (N = 257)

Op de vraag welke taken van een pedagogisch coach verwacht worden, antwoordden 190 locaties één of meerdere verwachtingen. Op de vraag wat coaches effectief doen, antwoordden 186 locaties.

Wat verwachtingen betreft, zien we dat vooral coaching en ondersteuning rond pedagogische thema's verwacht wordt. Daarnaast wordt in groepsopvang ook vaak verwacht dat de pedagogisch coach de pedagogische visie mee ontwikkelt en implementeert en de groepen observeert. Andere activiteiten worden minder verwacht.

Als we vervolgens vragen welke activiteiten de coach ook effectief uitvoert, dan merken we dat net rond twee van deze drie 'hogere' verwachtingen een zekere discrepantie bestaat: zowel het ontwikkelen van een visie en het ondersteunen en coachen rond pedagogische thema's komen minder voor dan men verwacht. Omtrent het observeren in groepen loopt de praktijk samen met wat men verwacht.

Bij 'Andere' wordt in de locaties gezinsopvang gespecificeerd dat het vooral gaat om tips, hulp, advies bij een probleem, raad rond de werking of de omgang met een specifiek kind. In de locaties groepsopvang lezen we in de toelichting dat het gaat om het coachen van nieuwe medewerkers of het team, het implementeren van instrumenten zoals MeMoQ of BLINK, het faciliteren van lerende netwerken, het aansturen en ondersteunen bij procedures en regelgeving, teamdagen voorbereiden, zorgnoden detecteren,...

%	Verwachtingen (N = 190)			Reëel uitgevoerde activiteiten (N = 186)		
	Gezin	Groep	Totaal	Gezin	Groep	Totaal
Ontwikkelen en implementeren van een pedagogische visie	26.0 %	67.4 %	54.8 %	10.2 %	48.1 %	36.6 %
Coaching en ondersteuning over pedagogische thema's (al dan niet op de werkvloer)	84.0 %	98.5 %	92.1 %	46.9 %	84.0 %	71.5 %
Begeleider in de groepen	12.0 %	25.9 %	21.6 %	2.1 %	32.8 %	23.7 %
Observatie in de groepen	2.0 %	71.1 %	51.1 %	16.3 %	71.0 %	54.3 %
Ontwikkelen van activiteiten voor kinderen	28.0 %	28.9 %	27.9 %	20.4 %	31.3 %	27.4 %
Contacten met ouders onderhouden	10.0 %	22.2 %	18.4 %	4.1 %	21.4 %	16.1 %

Contacten met partners onderhouden	2.0 %	20.0 %	14.7 %	0.0 %	17.6 %	12.4 %
Administratief werk en planning	12.0 %	30.4 %	24.7 %	8.2 %	35.9 %	27.4 %
Andere (specifieer):	12.0 %	11.6 %	11.6 %	10.2 %	15.3 %	13.4 %

Tabel 23: Percentage verwachtingen en reëel uitgevoerde activiteiten door een coach (N = 190 - 186)

4.7 Communicatie met ouders in de opvanglocaties uit de steekproef

In de vragenlijst zijn vragen opgenomen over de mate waarin en de manier waarop met ouders over enkele vooraf bepaalde onderwerpen werd gecommuniceerd. Daarmee wilden we nagaan of op een andere manier gecommuniceerd wordt met ouders naargelang het onderwerp.

Er werd ook gepolst hoe contacten met ouders worden beleefd door de onthaalouders/verantwoordelijken en in welke mate en over welke topics onthaalouders/verantwoordelijken ouders inspraak geven in de werking. Om zicht te krijgen op de mate waarin de opvang ook een ontmoetingsplaats kan zijn voor ouders, stelden we de vraag of ouders ook onderling contact hebben.

4.7.1 Mate waarin en manier waarop gecommuniceerd wordt met ouders

In de vragenlijst konden respondenten voor verschillende onderwerpen (1. verzorging van het kind, 2. dagelijkse gebeurtenissen, 3. geobserveerde noden, ontwikkeling en beleving van het kind, 4. het team en 5. de buurt) aangeven hoe vaak ze hierover communiceren met ouders (nooit, 1 keer per jaar, elke maand, elke week, elke dag). Daarbij konden ze telkens aangeven op welke manier ze over dit onderwerp communiceren (informeel, formeel systeem voor dagdagelijkse communicatie, formeel volgsysteem, informatieve documenten, formele overlegmomenten, andere).

Tabel 24 toont dat opvanglocaties het meest communiceren met ouders over zaken die direct met het kind zelf te maken hebben: 99.7% communiceert minstens wekelijks met ouders over de verzorging van hun kind, 98.1% over dagelijkse gebeurtenissen in de opvang en 70.6% over geobserveerde noden, ontwikkeling en beleving van het kind in de opvang. Over de werking op zich en de buurt wordt minder frequent tot nooit gecommuniceerd.

Communicatie over	nooit	1 x / jaar	Elke maand	Elke week	Dagelijks
Verzorging van het kind (bv. eten, slapen, ...)	0.0 %	0.0 %	0.4 %	6.6 %	93.1 %
Dagelijkse gebeurtenissen in de opvang (bv. het spel van kinderen, activiteiten, uitstappen, ...)	0.0 %	0.4 %	1.6 %	19.4 %	78.7 %
Geobserveerde noden, ontwikkeling en beleving van het kind (bv. over hoe het kind zich voelt)	0.0 %	12.0 %	17.4 %	22.1 %	48.5 %
De werking (bv. over nieuw teamlid, stagiaire, gevolgde vormingen, visie, ...)	19.6 %	29.4 %	32.2 %	7.5 %	11.4 %
De buurt (bv. over evenementen in de buurt, scholen, werkgelegenheden, leuke uitstapjes in de buurt, babysittips, ...)	35.1 %	34.6 %	22.2 %	5.1 %	3.1 %

Tabel 24: Mate waarin gecommuniceerd wordt met ouders, in percentage (N = 259)

Tabel 25 laat zien dat dit meestal, in minstens 90.6% van de locaties, informeel gebeurt. Daarnaast gebruiken ook heel wat locaties een formele manier voor dagelijkse communicatie (bv. een heen- en weer schrift, digitaal systeem). Meestal wordt die formele aanpak gebruikt voor de communicatie over verzorging (74.2%) en dagelijkse gebeurtenissen in de opvang (64.5%). Iets minder dan de helft (44.8%) gebruikt deze formele manier voor dagelijkse communicatie ook om te communiceren over geobserveerde noden, ontwikkeling en beleving van het kind in de opvang.

Één op drie locaties gebruikt daarnaast ook informatieve documenten (bv. een informatiemuur, foto's) om te communiceren over de verzorging van kinderen (33.1%) en dagelijkse gebeurtenissen in de opvang (32.4%).

Om te communiceren over geobserveerde noden bij het kind, gebruikt iets meer dan één op drie locaties (57.1%) een formeel volgsysteem (ZiKo-Vo, volgboekje,...) en organiseert 17.5% formeel, gepland overleg met ouders. Over de werking en de buurt wordt minder vaak gecommuniceerd en dit gebeurt in hoofdzaak op een informele manier of via informatieve documenten.

Communicatie over	Informeel	Formeel, dagelijks	Formeel volgsysteem	Informatieve documenten	Formeel overleg	Andere
Verzorging van het kind (bv. eten, slapen, ...)	90.6 %	74.2 %	50.2 %	33.1 %	14.9 %	25.1 %
Dagelijkse gebeurtenissen in de opvang (bv. het spel van kinderen, activiteiten, uitstappen, ...)	90.2 %	64.4 %	38.6 %	32.4 %	9.1 %	29.8 %
Geobserveerde noden, ontwikkeling en beleving van het kind (bv. over hoe het kind zich voelt)	79.3 %	44.8 %	57.1 %	9.5 %	17.5 %	15.6 %
De werking (bv. over nieuw teamlid, stagiaire, gevolgde vormingen, visie, ...)	58.2 %	25.1 %	5.1 %	59.3 %	5.1 %	18.6 %
De buurt (bv. over evenementen in de buurt, scholen, werkgelegenheden, leuke uitstapjes in de buurt, babysittips, ...)	37.1 %	10.6 %	4.0 %	45.1 %	2.6 %	14.2 %

Tabel 25: Manier waarop gecommuniceerd wordt met ouders, in percentage (N = 275)

Wanneer we opsplitsen naar opvangvorm of al dan niet werken met IKT, merken we weinig verschillen in de wijze van communiceren

4.7.2 Beleving van contacten met ouders

In de vragenlijst duiden onthaalouders/verantwoordelijken aan hoe ze de contacten met ouders ervaren. Ze kozen daarbij een antwoord op een vijf-puntenschaal, gaande van 'over het algemeen verlopen contacten met ouders helemaal niet vlot', over 'over het algemeen verlopen de contacten met ouders soms vlot, soms minder vlot', tot 'over het algemeen lopen de contacten met ouders heel vlot'.

De overgrote meerderheid van locaties (88.8%) ervaart contacten met ouders als vlot: 70.2% bestempelt ze zelfs als heel vlot. 4.0% benoemt contacten met ouders eerder als 'soms vlot,

soms minder vlot'. Bij 7.3% verlopen de contacten niet vlot. In gezinsopvang worden die contacten als iets vlotter ervaren dan in de groepsopvang. Als we opsplitsen naar het al dan niet werken met IKT, zien we dat locaties met IKT de contacten met ouders als iets minder vlot ervaren dan locaties zonder IKT (9 van de 87 locaties niet-IKT (10.3%) kiest voor een score 3 of lager, bij locaties met IKT kiezen 13 van de 93 locaties (14.0%) voor een score 3 of lager. Het gaat hierbij vooral om de opvanglocaties groepsopvang met IKT. Mogelijks hangt dit samen met het feit dat locaties met IKT gemiddeld gezien ook iets groter zijn, IKT locaties gemiddeld meer kinderen per week opvangen (zie tabel 3) en de samenstelling van de leefgroepen in locaties IKT diverser is (zie tabel 15).

	Score 1	Score 2	Score 3	Score 4	Score 5
	Over het algemeen verlopen de contacten met ouders niet vlot.		Over het algemeen verlopen de contacten met ouders soms vlot, soms minder vlot.		Over het algemeen lopen de contacten met ouders vlot.
Totaal (N = 275)	2 [0.7%]	18 [6.6%]	11 [4.0%]	51 [18.6%]	193 [70.2%]
Gezinsopvang (N = 95)	2 [2.1%]	5 [5.3%]	2 [2.1%]	9 [9.5%]	77 [81.1%]
Groepsopvang (N = 180)		13 [7.2%]	9 [5.0%]	42 [23.3%]	116 [64.4%]
IKT (N = 180)	2 [1.1%]	14 [7.8%]	5 [2.8%]	39 [21.7%]	120 [66.7%]
niet-IKT (N = 95)	0 [0%]	4 [4.2%]	6 [6.3%]	12 [12.6%]	73 [76.8%]
Gezinsopvang niet-IKT (N = 8)	0 [0%]	1 [12.5%]	0 [0%]	0 [0%]	7 [87.5%]
Gezinsopvang IKT (N = 87)	2 [2.3%]	4 [4.6%]	2 [2.3%]	9 [10.3%]	70 [80.5%]
Groepsopvang niet-IKT (N = 87)	0 [0%]	3 [3.5%]	6 [6.9%]	12 [13.8%]	66 [75.9%]
Groepsopvang IKT (N = 93)	0 [0%]	10 [10.8%]	3 [3.2%]	30 [32.3%]	50 [53.8%]

Tabel 26: Beleving van contacten met ouders, in aantal en percentage, totale steekproef, per opvangvorm en volgens al dan niet werken met IKT (N en %) (N = 275)

4.7.3 Inspraak van ouders

Om zicht te krijgen op de mate van inspraak vroegen we aan te duiden in welke mate ouders mee kunnen beslissen over de omgang met hun kind in de opvanglocatie, de pedagogische werking in de opvang, de praktisch organisatorische werking in de opvang en de inrichting en aankleding van de ruimte in de opvanglocatie. Ze konden de mate van inspraak voor elk onderwerp situeren op een vijf-puntenschaal, gaande van 'ouders hebben hier geen stem in', over 'soms kunnen ouders meebeslissen', tot 'ouders en de opvang beslissen dit samen'.

Tabel 27 toont dat ouders vooral mee een stem hebben in de aanpak van hun eigen kind. Slechts één locatie (0.4%) geeft hier geen inspraak aan ouders, bij 33 locaties (12.8%) kunnen ouders soms mee beslissen. In verband met de pedagogische werking zijn de meningen

vooral verdeeld tussen 'geen stem' (38.4%) en 'soms mee beslissen' (45.0%). Over de praktisch-organisatorische werking en inrichting hebben ouders in de meeste locaties geen of beperkte inspraak.

	Score 1	Score 2	Score 3	Score 4	Score 5	Score 1-2	Score 3-5
	Ouders hebben hier geen stem in.		Soms kunnen ouders mee beslissen		Ouders en opvang beslissen dit.	Amper een stem	Eerder samen
1. Omgang met eigen kind (bv. slaap- en eetgewoontes, zindelijkheidstraining)	1 [0.4%]		33 [12.8%]	53 [20.5%]	171 [66.3%]	1 [0.4%]	257 [99.6%]
2. Pedagogische werking van de opvang (bv. activiteiten met kinderen, spelaanbod)	59 [22.9%]	40 [15.5%]	116 [45.0%]	25 [9.7%]	18 [7.0%]	99 [38.4%]	159 [61.6%]
3. Praktisch organisatorische werking van de opvang (bv. leefgroep-indeling, fotobeleid, vakantieplanning ...)	124 [48.6%]	43 [16.9%]	54 [21.2%]	10 [3.9%]	24 [9.4%]	167 [65.5%]	88 [34.5%]
4. Inrichting en aankleding van de ruimte	160 [62.5%]	47 [18.4%]	34 [13.3%]	10 [3.9%]	5 [2.0%]	207 [80.9%]	49 [19.1%]

Tabel 27: Mate van inspraak door ouders, in aantal en percentage, totale steekproef (N = 255-258)

In tabel 28 zien we dat locaties gezinsopvang uit de steekproef ouders meer inspraak lijken te geven in de pedagogische en praktisch organisatorische werking dan groepsopvang. In locaties groepsopvang uit de steekproef is er dan weer iets meer inspraak inzake de inrichting en aankleding van ruimtes. Omtrent de omgang met het eigen kind is er weinig verschil tussen de locaties gezins- en groepsopvang in de steekproef. Daarin hebben ouders – volgens het oordeel van de onthaalouder/verantwoordelijke - nagenoeg altijd inspraak.

	Gezinsopvang (N = 89-91)			Groepsopvang (N = 166-167)		
	Score 1-2	Score 3	Score 4-5	Score 1-2	Score 3	Score 4-5
	Weinig tot geen inspraak	Soms inspraak	Vaak tot altijd inspraak	Weinig tot geen inspraak	Soms inspraak	Vaak tot altijd inspraak
1. Omgang met eigen kind (bv. slaap- en eetgewoontes, zindelijkheidstraining)	1 [1.1%]	13 [14.3%]	77 [84.6%]		20 [12.0%]	147 [88.0%]
2. Pedagogische werking van de opvang (bv. activiteiten met kinderen, spelaanbod)	34 [37.4%]	37 [40.7%]	20 [22.0%]	65 [38.9%]	79 [47.3%]	23 [13.8%]
3. Praktisch organisatorische werking van de opvang (bv. leefgroep-indeling, fotobeleid, vakantieplanning ...)	52 [58.4%]	19 [21.3%]	18 [20.2%]	115 [69.3%]	35 [21.1%]	16 [9.6%]
4. Inrichting en aankleding van de ruimte	81 [90.0%]	8 [8.9%]	1 [1.1%]	126 [75.9%]	26 [15.7%]	14 [8.4%]

Tabel 28: Mate van inspraak door ouders, in aantal en percentage, opgesplitst naar opvangvorm (N = 258)

4.7.4 Onderling contact tussen ouders

De vragenlijst polste eveneens naar (de mogelijkheden tot) onderling contact tussen ouders. Wanneer men aangeeft dat ouders in hun opvanglocatie contact hebben met elkaar, kon men ook aanduiden op welke momenten dat kon gebeuren: bij het brengen en halen van de kinderen (aan de deur/poort), bij het brengen en halen van de kinderen (in de groep), wanneer ze in de kinderopvang komen voorlezen, meespelen of op gezamenlijke momenten (bv. koffiemomenten, workshops, ouderraad, ...) georganiseerd door de opvanglocatie.

Het merendeel van de respondenten (79.2%) vertelt dat ouders onderling contact hebben, 2.7% zegt dat ouders in hun opvang weinig tot geen onderling contact hebben, 18.1% weet het niet of geeft aan dat het niet van toepassing is. Als we opsplitsen naar opvangvorm geeft groepsopvang aan dat ouders iets vaker contact hebben: 69.2% in gezinsopvang en 84.5% in groepsopvang geeft aan dat ouders contact hebben. In gezinsopvang weet 23.1% niet of er wel of niet sprake is van contact, in groepsopvang weet 15.5% dit niet.

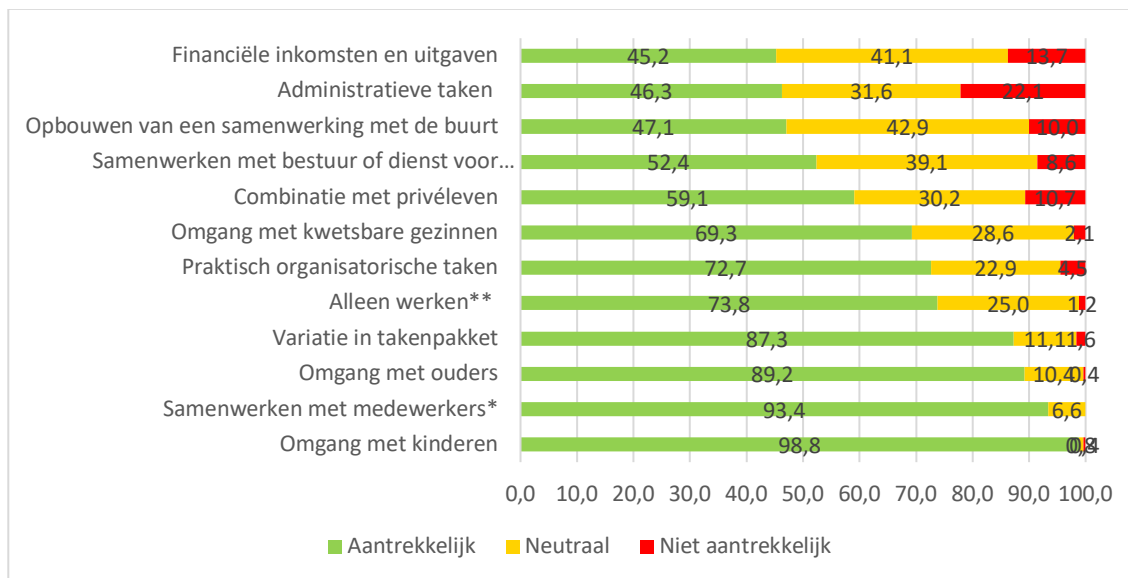
Dit contact tussen ouders komt vooral voor bij het brengen en halen van de kinderen aan de deur/poort (85.8%), bij het brengen en halen van de kinderen in de groep (56.0%) en de gezamenlijke momenten (57.1%) en minder bij voorlees- of meespeel-activiteiten (21.8%). Tussen gezins- en groepsopvang is nauwelijks verschil.

4.8 De aantrekkelijke en moeilijke kanten in het werken als verantwoordelijke/onthaalouder in de opvanglocaties uit de steekproef.

We vroegen verantwoordelijken en onthaalouders wat hen aantrekt in hun job, alsook wat voor hen moeilijkheden zijn in hun job. We legden hen een lijst voor (met 11 deelvragen voor gezinsopvang en 12 deelvragen groepsopvang), waarin ze voor elk van de beschreven aspecten in hun job hun appreciatie konden uitdrukken op een vijf-puntenschaal, gaande van 'trekt me (helemaal) niet aan', over 'neutraal' tot 'trekt me (heel) sterk aan'. Dezelfde lijst kregen ze te beoordelen op de vijf-puntenschaal '(helemaal) geen grote moeilijkheid', over 'neutraal' tot '(heel) grote moeilijkheid'. Op die manier kunnen we een verschil maken tussen 'niet aantrekkelijke aspecten van een job' en 'aspecten die de job moeilijker maken'. Twee aspecten werden niet (bv. leiding geven) of op een verschillende manier (samenwerken met collega's versus alleen werken) bevraagd in gezins- en groepsopvang. Omwille van de leesbaarheid presenteren we de resultaten op een drie-puntenschaal, waarbij de som van scores 1 en 2 werd gemaakt tot 'niet aantrekkelijk', de som van scores 4 en 5 tot 'aantrekkelijk' en de middenscore 3 voor neutraal behouden bleef.

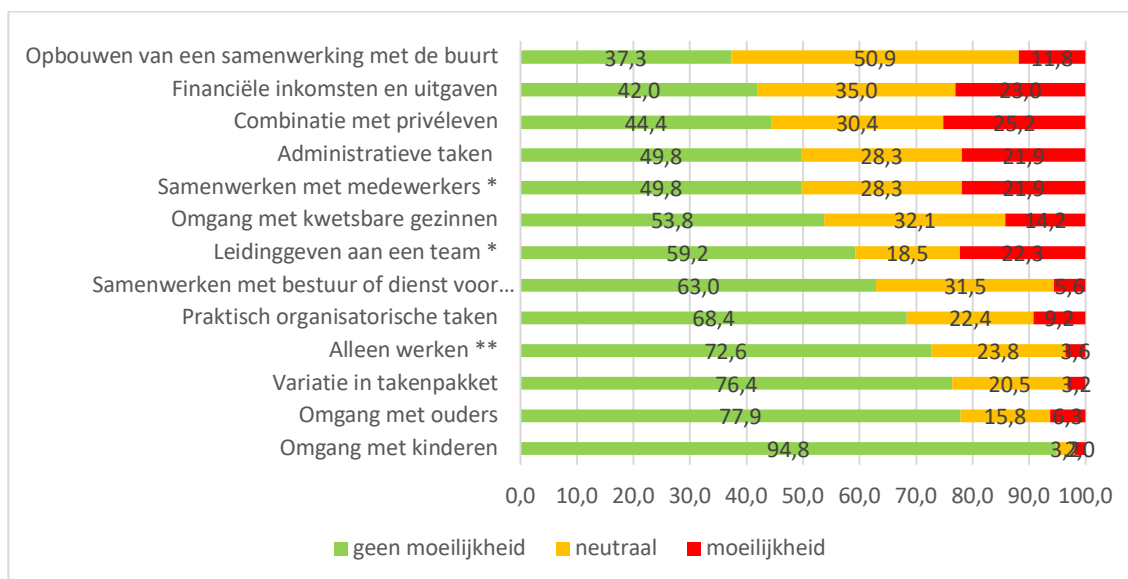
In figuur 3 hieronder valt op dat vooral de omgang met kinderen en ouders, de samenwerking met collega's (uitsluitend bevraagd in locaties groepsopvang), de variatie in het takenpakket, de praktisch organisatorische taken en de omgang met kwetsbare gezinnen als aantrekkelijk ervaren worden in de job. Financiën beheren en administratieve taken worden eerder als neutraal of onaantrekkelijk ervaren. Opvallend is dat ook veel verantwoordelijken/onthaalouders de samenwerking met de buurt en met een bestuur of dienst als neutraal of negatief ervaren. Als we gezins- en groepsopvang met elkaar

vergelijken, valt op dat de gezinsopvang de combinatie met het privéleven aantrekkelijker vindt (74.4% in gezinsopvang vindt dit aantrekkelijk versus 51.3% in groepsopvang). Administratieve taken worden vooral door verantwoordelijken in de groepsopvang aantrekkelijk gevonden (21.4% in gezinsopvang vindt dit aantrekkelijk versus 59.4% in groepsopvang). Op andere deelvragen scoort gezins- en groepsopvang gelijkaardig. De details zijn opgenomen in bijlage (tabel 30 en 31). Elementen met een * zijn uitsluitend bevestigd in groepsopvang. Elementen met ** zijn uitsluitend bevestigd in gezinsopvang.

Figuur 3: Verdeling (%) van aantrekkelijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder

We vroegen verantwoordelijken en onthaalouders ook wat hun job moeilijk maakt. Dat zien we in de figuur hieronder. Zoals te verwachten, liggen de tendensen omgekeerd in vergelijking met de besproken tendensen bij de aantrekkelijke factoren. De details zijn opgenomen in bijlage (tabel 30 en 31). Elementen met een * zijn uitsluitend bevestigd in groepsopvang. Elementen met ** zijn uitsluitend bevestigd in gezinsopvang.

Figuur 4: Verdeling (%) van moeilijke kanten van de job als verantwoordelijke/onthaalouder, in percentage

5 BESLUIT

In totaal zijn 304 leefgroepen geobserveerd (één leefgroep per opvanglocatie). We kregen 275 contextvragenlijsten terug. Op die manier kregen we zicht op de context van 90.5% van de opvanglocaties waar een observatie is gebeurd. We ontvingen info van 95 locaties gezinsopvang (respons van 92.2%) en 180 locaties groepsopvang (respons van 89.6%).

De vastgestelde verschillen in contextvariabelen zijn belangrijk om in het achterhoofd te houden bij de lezing van de andere deelrapporten. Om na te gaan in welke mate die verschillen een rol spelen, zijn ze in die deelrapporten ook gezamenlijk onderzocht via het gebruik van meervoudige analyses.

5.1 Profiel opvanglocaties uit de steekproef

Gemiddeld genomen bestaan de opvanglocaties uit de steekproef 16.1 jaar ($SD = 11.66$, range = 0 – 58 jaar). Er zijn geen significante verschillen in bestaansduur naar opvangvorm of naar locaties met/zonder IKT. De locaties uit de steekproef vangen gemiddeld 17.18 verschillende kinderen per week op ($SD = 20.05$, range = 2.00 – 179.00 kinderen).

We zien dat in de steekproef opvanglocaties groepsopvang met IKT gemiddeld significant groter zijn dan locaties groepsopvang zonder IKT ($M^{IKT} = 38.30$ kinderen/week, $SD^{IKT} = 28.12$ versus $M^{niet\ IKT} = 25.62$ kinderen/week, $SD^{niet\ IKT} = 21.47$). Ze hebben meer leefgroepen ($M^{IKT} = 2.78$, $SD^{IKT} = 1.83$ versus $M^{niet\ IKT} = 1.69$, $SD^{niet\ IKT} = 0.93$) en in de geobserveerde leefgroep ligt het aantal verschillende kinderen die opgevangen worden in de week van de observatie ook significant hoger ($M^{IKT} = 25.62$, $SD^{IKT} = 21.47$ versus $M^{niet\ IKT} = 21.13$, $SD^{niet\ IKT} = 10.35$). Dit kan een indicatie zijn dat locaties groepsopvang met IKT ook meer deeltijdse opvangplannen hanteren.

Gemiddeld tellen de geobserveerde leefgroepen 9 kinderen/groep ($M = 9.31$, $SD = 4.71$, range = 2.00 – 24.00). In de locaties gezinsopvang gaat het gemiddeld om 5 kinderen/groep ($M^{gezin} = 4.87$, $SD^{gezin} = 1.61$, range^{gezin} = 2.00 – 8.00). In de locaties groepsopvang gaat het gemiddeld om 11 à 12 kinderen in de leefgroep ($M^{groep} = 11.58$, $SD^{groep} = 4.11$, range^{groep} = 3.00 – 24.00). In locaties zonder IKT ($M^{niet\ IKT} = 11.57$, $SD^{niet\ IKT} = 4.64$, range^{niet IKT} = 3.00 – 24.00) zijn gemiddeld iets meer kinderen aanwezig in de leefgroep dan in locaties met IKT ($M^{IKT} = 8.01$, $SD^{IKT} = 4.23$, range^{IKT} = 2.00 – 19.00). Gemiddeld gezien is de ratio (aantal kinderen per kinderbegeleider) in de locaties gezinsopvang ($M = 4.66$, $SD = 1.62$, range = 1.00 – 8.00 kinderen per kinderbegeleider) iets lager dan in de locaties groepsopvang ($M^{groep} = 5.41$, $SD^{groep} = 2.20$, range^{groep} = 0.33 – 16.00 kinderen per kinderbegeleider). In locaties zonder IKT ($M^{niet\ IKT} = 5.80$, $SD^{niet\ IKT} = 2.26$, range = 1.67 – 16.00 kinderen per kinderbegeleider) ligt de ratio gemiddeld iets hoger dan in locaties met IKT ($M^{IKT} = 4.79$, $SD^{IKT} = 1.82$, range^{IKT} = 0.33 – 12.00 kinderen per kinderbegeleider).

5.2 Profiel verantwoordelijke en kinderbegeleiders uit de steekproef

De verantwoordelijken van de locaties uit de steekproef zijn hoofdzakelijk vrouw (96.5%) met gemiddeld 14.82 jaar ervaring. Ook de kinderbegeleiders van de locaties groepsopvang uit de steekproef zijn hoofdzakelijk vrouw (97.0%). Een opvallend verschil tussen gezins- en groepsopvang in de steekproef is het totaal aantal jaren werkervaring en kwalificatie van de onthaalouder/verantwoordelijke. Onthaalouders hebben significant meer werkervaring dan verantwoordelijken in de groepsopvang ($M^{\text{gezin}} = 16.49$, $SD^{\text{gezin}} = 9.47$ versus $M^{\text{groep}} = 11.82$, $SD^{\text{groep}} = 8.97$). De meerderheid van de verantwoordelijken groepsopvang uit de steekproef (52.8%) heeft een diploma op VKS-niveau 6 (bachelor) of VKS-niveau 7 (master). Eén derde (31.3%) heeft een kwalificatie op VKS-niveau 4 en 4.2% heeft een lagere kwalificatie (VKS niveau 1-3). De meerderheid van de onthaalouder/verantwoordelijke gezinsopvang uit de steekproef (58.6%) heeft een diploma op VKS-niveau 4 (hoger secundair onderwijs), 19.5 % heeft een lagere kwalificatie (VKS niveau 1-3), 21.8% heeft een hogere kwalificatie (VKS niveau 5-7). De meerderheid van de kinderbegeleiders (69.1%) uit de steekproef groepsopvang heeft een diploma op VKS-niveau 4 (hoger secundair onderwijs), 12.1% heeft een lagere kwalificatie (VKS niveau 1-3), 18.9% heeft een hogere kwalificatie (VKS niveau 5-7).

Drie vierde van de verantwoordelijken in groepsopvang (74.5%) is verantwoordelijk voor één opvanglocatie. Eén vierde (25.5%) is verantwoordelijk voor twee of meer opvanglocaties. Meer dan de helft van de verantwoordelijken (56.2%) neemt ook begeleidende taken op en werkt mee als begeleider. Dit gebeurt veel vaker in locaties groepsopvang zonder IKT (73.8%) dan in locaties groepsopvang met IKT (38.8%).

In één derde van de locaties groepsopvang uit de steekproef (34.1%) is minstens één van de kinderbegeleiders al langer dan een maand afwezig om diverse redenen, maar het vaakst omwille van zwangerschap of ziekte. In 17.0% van alle locaties groepsopvang uit de steekproef is minstens één kinderbegeleider afwezig wegens zwangerschap. In 23.6% is minstens één kinderbegeleider al langer dan een maand afwezig wegens ziekte.

5.3 Profiel kinderen (geobserveerde leefgroep) uit de steekproef

In één vijfde (21%) van de geobserveerde leefgroepen komen kinderen met specifieke noden of behoeften voor. Meer dan één derde van de geobserveerde leefgroepen (35.0%) vangt kinderen op die maximum twee halve dagen per week komen. Bijna de helft van de leefgroepen (42.7%) bevat kinderen van een één-oudergezin of kinderen uit socio-economisch kwetsbare situaties (39.0%). In 71.9% van de geobserveerde leefgroepen worden kinderen opgevangen met een andere thuistaal. In 64.1% van de geobserveerde leefgroepen zijn kinderen aanwezig van een moeder die niet in België of buurlanden geboren is. Locaties gezinsopvang in de steekproef vangen significant minder kinderen op met een andere thuistaal, een beperking, een lage SES, een moeder met een ander geboorteland en kinderen van een etnische minderheid. Locaties met IKT vangen significant meer kinderen op met een andere thuistaal, een beperking, een lage SES, een moeder met een ander geboorteland, kinderen die vluchteling zijn, een etnische minderheid en kinderen uit een één-

ouder gezin. Met andere woorden, de groep kinderen die opgevangen worden in opvanglocaties die werken met IKT is duidelijk diverser dan de groep kinderen die opgevangen worden in locaties zonder IKT. Dit kan mogelijks verklaren waarom de contacten met ouders als iets minder vlot ervaren worden in locaties met IKT. In de geobserveerde locaties zonder IKT zijn gemiddeld iets meer kinderen aanwezig dan in locaties met IKT en ligt de ratio (aantal kinderen/ kinderbegeleider) gemiddeld hoger op de dag van observatie.

5.4 Professionalisering en pedagogische ondersteuning

De frequentie van de professionalisering-initiatieven (zoals conferenties, cursussen observatie-bezoeken, lerende netwerken, kwalificatie-programma's,...) in de steekproef lijkt hoger te liggen in locaties gezinsopvang dan de locaties groepsopvang: 76.7% van de locaties gezinsopvang versus 41.4% van de locaties groepsopvang geven aan dat er minstens halfjaarlijks of vaker professionaliseringsactiviteiten genomen worden in functie van de pedagogische ondersteuning. In de locaties gezinsopvang uit de steekproef krijgt meer dan de helft van de locaties (53.9%) minstens maandelijks ondersteuning via begeleiding op de werkvloer. In locaties groepsopvang is dit 58.9%. Een groot deel van de onthaalouders (81.6%) kan minstens halfjaarlijks overleggen met collega's of andere personen omtrent het eigen handelen. Voor één derde (35.6%) is dat zelfs maandelijks of wekelijks. In minstens de helft van de locaties groepsopvang uit de steekproef (51.2%) hebben kinderbegeleiders kans om minstens maandelijks te overleggen met collega's of andere personen omtrent het eigen handelen. In 50.0% van de locaties is er zeswekelijks of vaker teamoverleg over pedagogische thema's. Dit gebeurt vaker in de locaties groepsopvang (59.5%) dan in de locaties gezinsopvang (31.8%). Een klein aandeel (3.9%) vergadert nooit over pedagogische thema's.

De meerderheid van de locaties (75.5%) heeft een (interne of externe) pedagogische coach. We zien hier grote verschillen naar opvangvorm: in de locaties groepsopvang heeft 85.7% een coach, in de locaties gezinsopvang werkt 56.2% samen met een coach. Als we de verwachtingen van opvanglocaties naast de effectief uitgevoerde activiteiten van coaches leggen, merken we een zekere discrepantie: het ontwikkelen van een visie en het ondersteunen en coachen rond pedagogische thema's komen minder vaak voor dan men verwacht. Omtrent het observeren in groepen loopt de praktijk samen met wat men verwacht. Dit kan een indicatie zijn dat de pedagogische coaching nog niet helemaal verloopt zoals opvanglocaties dit wensen/verwachten.

5.5 Communicatie met ouders

Opvanglocaties uit de steekproef communiceren het meest met ouders over zaken die direct met het kind zelf te maken hebben zoals de verzorging van hun kind, de dagelijkse gebeurtenissen in de opvang en de geobserveerde noden, ontwikkeling en beleving van het kind. Over de werking op zich en de buurt wordt minder frequent gecommuniceerd. Deze communicatie gebeurt in hoofdzaak informeel. Iets meer dan één op drie locaties (57.0%) gebruikt een formeel volgsysteem (bv. Ziko-Vo, een volgboekje,...) om te communiceren over de noden/behoefte van kinderen en 17.5% van de locaties uit de steekproef organiseert formeel, gepland overleg met ouders. Er zijn geen verschillen naar opvangvorm. Ouders

hebben vooral inspraak omtrent de aanpak van het eigen kind (99.6% van de locaties geeft ouders inspraak hierin). Ook omtrent de pedagogische werking hebben ouders in de meerderheid van de locaties (61.6%) uit de steekproef inspraak.

5.6 Push- en pull factoren eigen aan de job van onthaalouder/verantwoordelijke

In de steekproef geven verantwoordelijken/onthaalouders aan dat de omgang met kinderen en ouders, de samenwerking met collega's (uitsluitend bevraagd in locaties groepsopvang), de variatie in het takenpakket en de praktisch organisatorische taken als aantrekkelijk worden ervaren in de job. Opbouw van een samenwerking met de buurt, financiën beheren en administratieve taken worden eerder als neutraal of onaantrekkelijk ervaren. De omgang met kwetsbare gezinnen wordt zowel als aantrekkelijk als moeilijk beleefd.

Een opmerkelijke vaststelling bij zowel de communicatie met ouders en de push en pull factoren is dat er beperkt met ouders gecommuniceerd wordt omtrent de buurt, dat dit in hoofdzaak informeel gebeurt en dat het opbouwen van een samenwerking met de buurt ook als minder aantrekkelijk en als een moeilijker aspect van de job als onthaalouder/verantwoordelijke ervaren wordt. Dit zijn aspecten uit het pedagogische raamwerk (dat expliciet opdrachten ten aanzien van de buurt formuleert) die momenteel minder aandacht in de praktijk krijgen.

BIJLAGEN

		Totale steekproef (N = 275)		Gezinsopvang (N = 95)		Groepsopvang (N = 180)	
		M (SD)	Min-Max	M (SD)	Min-Max	M (SD)	Min-Max
Grootte locatie	N verschillende kinderen locatie, week van observatie	17.18 (20.05)	2.00 – 179.00	6.89 (2.48)	2.00 – 18.00	34.14 (24.37)	5.00 – 179.00
	N verschillende kinderen leefgroep, week van observatie	13.14 (13.88)	2.00 – onbekend	6.70 (2.49)	2.00 – 18.00	23.80 (17.89)	7.00 - 19.42
	N leefgroepen	1.50 (1.18)	1.00 – 8.00	1.01 (0.10)	1.00 -1.00	2.34 (1.62)	1.00 – 8.00
Historiek	Bestaansduur	16.1 (11.66)	0.00 – 58.00	15.90 (10.21)	0.00 – 37.00	16.30 (13.79)	0.00 – 58.00
Dag observatie	N kinderen in leefgroep	9.31 (4.71)	2.00 – 24.00	4.87 (1.61)	2.00 – 8.00	11.58 (4.11)	3.00 – 24.00
	N volwassenen	1.91 (1.06)	1.00 – 12.00	1.08 (0.27)	1.00 – 2.00	2.34 (1.07)	1.00 – 12.00
	Ratio	5.16 (2.05)	0.33 – 16.00	4.66 (1.62)	1.00 – 8.00	5.41 (2.20)	0.33 – 16.00
Verwacht aantal verschillende volwassenen in de groep, tijdens week observatie	N verantwoordelijken	1.19 (0.59)	0.00 – 6.00	0.92 (0.48)	0.00 – 2.00	1.37 (0.81)	0.00 – 6.00
	N kinderbegeleider	2.97 (4.56)	0.00 – 27.00	0.68 (2.38)	0.00 – 23.00	5.35 (5.08)	0.00 – 27.00
	N admin. Medewerker	0.46 (0.62)	0.00 – 3.00	0.25 (0.46)	0.00 – 2.00	0.33 (0.64)	0.00 – 3.00
	N pedagogisch onderst	0.52 (0.61)	0.00 – 2.84	0.22 (0.48)	0.00 – 2.00	0.51 (0.59)	0.00 – 3.00
	N logistiek medewerker	0.54 (0.91)	0.00 – 7.76	0.15 (0.36)	0.00 – 1.00	0.66 (1.09)	0.00 – 10.00
	N stagiaires	0.61 (1.16)	0.00 -10.00	0.05 (0.27)	0.00 – 2.00	0.97 (1.37)	0.00 – 10.00
	N vrijwilligers	0.45 (1.56)	0.00 – 22.00	0.17 (0.48)	0.00 – 3.00	0.43 (1.87)	0.00 – 22.00
	N Totaal	5.16 (6.28)	0.00 – 42.00	2.43 (3.21)	0.00 – 29.00	9.61 (7.45)	0.00 – 42.00
Verantwoordelijke	Leeftijd verantwoordelijke	42.59 (12.08)	20.00 – 69.00	46.76 (10.48)	29.00 – 69.00	35.71 (11.41)	20.00 – 63.92
	Ervaring in de geobserveerde setting	13.45 (10.11)	0.00 – 45.00	15.81 (10.41)	0.50 – 45.00	9.82 (8.49)	0.00 – 32.00
	Ervaring in andere opvangsetting	5.40 (6.11)	0.00 – 25.00	3.84 (5.03)	0.00 – 17.00	7.34 (6.80)	0.00 – 25.00
	Totaal N jaren ervaring als verantwoordelijke	14.82 (9.53)	0.00 – 37.00	16.49 (9.47)	1.00 – 37.00	11.82 (8.97)	0.00 – 35.00
Kinderbegeleiders	M leeftijd kinderbeleider	/	/	/	/	34.37 (11.12)	19.00 – 64.00
	M Ervaring in de geobserveerde setting	/	/	/	/	Niet bij alle KB bevraagd	/
	M Ervaring in andere opvangsetting	/	/	/	/	4.75 (4.90)	0.00 – 23.00

Tabel 29: Overzicht van variabelen (M, SD en Min-Max) voor totale steekproef en opgesplitst naar opvangvorm (N = 275)

	Totale steekproef			Gezinsopvang			Groepsopvang			
	N	Aantrekkelijk	Neutraal	Niet aantrekkelijk	Aantrekkelijk	Neutraal	Niet aantrekkelijk	Aantrekkelijk	Neutraal	Niet aantrekkelijk
Omgang met kinderen	252	249 [98.8%]	2 [0.8%]	1 [0.4%]	88 [98.9%]	0 [0%]	1 [1.1%]	161 [98.8%]	2 [1.2%]	0 [0%]
Omgang met ouders	250	223 [89.2%]	26 [10.4%]	1 [0.4%]	77 [87.5%]	11 [4%]	0 [0%]	146 [90.1%]	15 [9.3%]	1 [0.6%]
Opbouwen van een samenwerking met de buurt	240	113 [47.1%]	103 [42.9%]	24 [10.0%]	38 [46.9%]	33 [13.8%]	10 [4.2%]	75 [47.2%]	70 [44.0%]	14 [8.8%]
Omgang met kwetsbare gezinnen	241	167 [69.3%]	69 [28.6%]	5 [2.1%]	50 [61.0%]	30 [12.5%]	2 [0.8%]	117 [73.6%]	39 [24.5%]	3 [1.9%]
Alleen werken (uitsluitend bevroegd bij gezinsopvang)	84	62 [73.8%]	21 [25.0%]	1 [1.2%]	62 [73.8%]	21 [25.0%]	1 [1.2%]	/	/	/
Samenwerken met medewerkers (uitsluitend bevroegd bij groepsopvang)	166	155 [93.4%]	11 [6.6%]	0 [0%]	/	/	/	153 [93.3%]	11 [6.7%]	0 [0%]
Samenwerken met bestuur of dienst voor onthaalouders	233	122 [52.4%]	91 [39.1%]	20 [8.6%]	50 [61.0%]	29 [35.4%]	3 [3.7%]	72 [47.7%]	62 [41.1%]	17 [11.3%]
Administratieve taken	244	113 [46.3%]	77 [31.6%]	54 [22.1%]	18 [21.4%]	40 [47.6%]	26 [31.0%]	95 [59.4%]	37 [23.1%]	28 [17.5%]
Praktisch organisatorische taken	245	178 [72.7%]	56 [22.9%]	11 [4.5%]	52 [61.2%]	28 [32.9%]	5 [5.9%]	126 [78.7%]	28 [17.5%]	6 [3.8%]
Variatie in takenpakket	244	213 [87.3%]	27 [11.1%]	4 [1.6%]	67 [78.8%]	17 [20.0%]	1 [1.2%]	146 [91.8%]	10 [6.3%]	3 [1.9%]
Financiële inkomsten en uitgaven	241	109 [45.2%]	99 [41.1%]	33 [13.7%]	36 [43.9%]	34 [41.5%]	12 [14.6%]	73 [45.9%]	65 [40.9%]	21 [13.2%]
Combinatie met privéleven	242	143 [59.1%]	73 [30.2%]	26 [10.7%]	61 [74.4%]	17 [20.7%]	4 [4.9%]	82 [51.3%]	56 [35.0%]	22 [13.8%]
Leidinggeven aan een team (uitsluitend bevroegd bij groepsopvang)	155	132 [85.2%]	16 [10.3%]	7 [4.5%]	/	/	/	131 [85.6%]	16 [10.5%]	6 [3.9%]

Tabel 30: Aantrekkelijke aspecten in de job als verantwoordelijken en onthaalouder, in aantal en percentage (N = 84 – 252)

---

¹ Vermeer H.J. & Groeneveld M. (2017), Kwaliteit van babyopvang: Een literatuurstudie. In: Fukkink R. (red.), De Nederlandse Kinderopvang in Wetenschappelijk Perspectief. Amsterdam: SWP, pp 39-86.

Schipper, J.C. de, Tavecchio, L.W.C., IJzendoorn, M.H. van & Linting, M (2003). The relation of flexible childcare to quality of center day care and children's socio-emotional functioning: A survey and observational study. *Infant Behavior and Development*, 26, 300-325.

² Pirard, F., B. Peleman, N. Sharmahd, K. van Laere, C. Reinertz, and J. Backes. 2024. "Belgium – ECEC Workforce Profile." In *Early childhood workforce profiles across Europe. 33 country reports with key contextual data*, edited by P. Oberhuemer and I. Schreyer. Munich: State Institute for Early Childhood Research and Media Literacy. www.seepro.eu/English/Country-Reports.htm